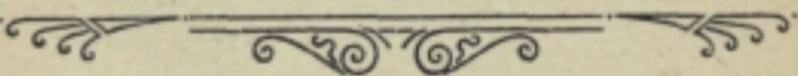

FRA DIAVOLO.

Povest
iz roparskega življenja.

Po raznih virih spisal S. K.

III. natis.

V Ljubljani 1923.

Založil in prodaja Anton Turk, knjigar.

48718

Vse pravice pridržane.

Natisnil A. Slatnar v Kamniku.

Predgovor.

Italijska je dežela roparske romantike; gorati apeninski polotok s svojim revnim in neukim prebivalstvom, kateremu se pretaka vroča kri po žilah in katerega so v prejšnjih časih razni elementi kruto izsesavali in ki je mnogo imel trpeti pod neugodnimi političnimi razmerami, ponujal je ugodna tla razcvitanju roparskega življenja. Kdor bi edino sodnijske akte iz zadnjih sto let pregledal, našel bi neizmerno veliko gradiva in bi lahko spisal debelo knjigo o resničnih dogodkih roparske nasilnosti. — Italijansko ljudstvo posebno na deželi je imelo vedno svoje posebne nazore o glasovitih roparjih; po večini revno je navadno po roparskih četah uživalo dobrote, katere so se mu delile ne iz človekoljubnosti, ampak iz koristi — roparji so za svoje dobrodelne čine imeli v prebivalstvu vsikdar svojo krepko, zanesljivo in neprecenljivo zaslombo. Kmečko ljudstvo je roparski živelj še celo podpiralo in ga gojilo; roparstvo je

imelo pri njem ugled in vsak glasovit četovodja je bil obenem tudi junak. Njegovi čini so se pripovedovali ob zimskih večerih, ki v Italiji sicer niso ravno mrzli, a so vendar dolgi in o nekaterih roparjih-junakih, kakor je bil naprimer Fra Diavolo, pripoveduje si ljudstvo še danes čudovite čine, čeprav je živel že pred okroglo sto leti.

Pa ne samo kmečko ljudstvo slavi glasovite roparje kot junake, ampak tudi pesniki in skladatelji drugih narodov so jim s svojimi deli skrbeli za slavo. Tako boš Fra Diavola ali Gasparona še dandanašnji lahko mnogokrat videl v najboljših gledališčih, kjer ju predstavljajo svetovnoznani umetniki.

I.

Brat Angelik.

Bil je mnih v samostanu sv. Štefana pri Kozenci v Kalabriji v Južni Italiji. Mlademu možu celo ni ugajalo pobožno življenje za posvečenimi zidovi. Kako pa je postal mnih?

Doma je bil v glavnem mestu gorate Kalabrije, v Regiju. Oče njegov se je preživljal s pletenjem nogavic. Že stari oče se je bavil s tem opravkom in tudi sina je oče določil za ta stan. Toda mladeniču nikakor ni ugajalo čepenje na stolu in mudno delo dannadan, od jutra do večera in od pondeljka do sobote. Začel je rajši pohajati po mestnih ulicah in posebno ponoči mu je klatenje pod milim nebom ugajalo. Postopal je za deklinami, iskal z njimi ljubavnega razmerja in uganjal je razne burke.

Vendar življenje brez dela tudi ni zastonj in če se hoče deklicam prikupiti, treba je mnogokrat malih daril. To pa stane denar! A kje ga brez dela vzeti?

Pomalem je zašel v družbo zanikrnih igralcev, kjer je imel nekaj časa srečo. Kmalu pa ga je ta zapustila in skušal je dobivati denar na nepošten način. Po mestu se je začelo govoriti o drznih tatvinah in ulomih, a kdo je storilec, se dolgo časa ni moglo izvedeti.

Nekega večera je pa marljiva policija vendar zalotila vlomilca, ko se je ravno pripravljal, da bi bogatemu trgovcu izpraznil blagajno. Zgrabili so ga in ga spravili na policijski urad in glej, tukaj se je pokazalo, da je ulomilec mladi nogavičar. Zaprli so ga in čakal je stroge kazni. Pa je za zdaj imel srečo.

Samostanskemu duhovniku, ki je opravljal službo božjo tudi v ječi, se je mladenič smilil. Vedel je, da bo strogo obsojen in da se v družbi starih, nepoboljšljivih jetnikov nikakor ne bo popboljšal, nasprotno še bolj pokvaril. Duhovnik mu je obljubil, da mu pripomore k begu, ako mu slovesno obljubi, da hoče postati mnih in se podati v samostan sv. Štefana.

Mladenič je slovesno obljubil in po srečnem begu je prišel v samostan, kjer so ga preoblekli. Dve leti se je iz strahu pred pretečo kaznijo obnašal v samostanu popolnoma pošteno. Toda znotraj je ostal pravzaprav še vedno isti lahkoživec in malovrednež.

V samostanu je dobil ime brat Angelik. —

Bila je topla poletna noč leta 1780. V drugem nadstropju samostana sv. Štefana se odpre okno. Na oknu se prikaže mlad mož, gleda nekaj časa okrog, pritrdi vrv za okno in se z izvanredno spretnostjo spusti po njej na tla. Bil je oblečen kakor lovec. Urnih korakov je pobegnil v gozd in hitel naprej. Po polurni hoji je došel do krasno zidane hiše, kakršne so imeli bogati Kalabrezi ob gorah, od koder se je že videlo morje, a je še vela gorska sveža sapa. V njih so prebivali v vročem poletju.

Okrog hiše je bilo vse mirno. Ravno se je bil mesec skrila za oblake. Bilo je videti, kakor bi bili že vsi stanovalci pri počitku. Mladenič je dvakrat plosknil v roke. Že v prihodnjem trenutku se je okno v prvem nadstropju odprlo in lestvica iz vrvi se je odvila po steni navzdol. Pri oknu se je prikazala dekličja glava.

Kakor maček urno je splezal mladenič do okna, na katerega se je vsedel.

„Leonora — Angelik je tukaj!“

Že so ga objele nežne roke in ga potegnile v sobo.

„Tri dni nisem mogel k tebi, draga!“ začel je prišlec pripovedovati. „Oče Peregrin, častitljiv opat našega samostana — vrag vzemi opata pri živem telesu — je dobil nakrat muhe in vsak večer je šel nadzorovat vse celice, v katerih spimo

mnihi. Nisem torej mogel oditi. A zato sem o tebi sanjal, ljubeznjiva Eleonora.*

„Da si vendar danes prišel!“

„Ali je zrak čist?“ vprašal je Angelik. „Že spita tvoja stariša? Ne čutim želje v sebi, da bi me naj tvoj oče, strogi in ošabni grof Olivana tukaj zasačil. Kaj bi rekel, ako bi me zasačil pri svoji hčerki?“

Leonora je bila ognjevitka Italijanka, bujno razvita, čeprav je štela šele šestnajst let. Toda južne Italijanke so v tej dobi že popolnoma razvite, zato se pa tudi prej začnejo starati.

„Jaz te vendar ljubim!“ zatrjevala je Leonora, „in niti na misel mi ne pride, kaj bi znal oče reči, ako bi vedel za mojo ljubezen.“

„Verjamem, da me ljubiš“, odgovoril je mladenič. „Oh, da sem moral postati mnihi! Nikakor ne sodim v samostan. Nisem ne pobožen, nisem ne veren in povrh — imam vročo kri. Kakor zagledam ograjo na oknu svoje celice, kipi in vre vse v meni in le prostosti, neomejene prostosti si želim. No, svoje okno sem si znal urediti tako, da me železna ograja popolnoma nič ne ovira. Sicer bi ne mogel k tebi!“

Strastno je poljubil deklico. —

„Torej se vendar nisem motil!“ zagrmi močen glas — soba je nakrat svetla in med durmi se prikaže visoka oseba grofa Olivana. Obraz mu je

bil bled, oči so se mu svetile, a v roki je nosil pasji bič.

„Torej je vendar res!“ ponovil je grof besede in se je bližal zaljubljenemu paru. „Moja hči ljubimkuje za mojim hrbtom! Fantalin — kdo si, ki si upaš zapeljavati mojo hčerko, edino hčerko grofa Olivana?“

Angelik je stal ravno kakor sveča in je grofu neustrašeno gledal v obraz. Leonora je sedela na divanu in si je obraz pokrivala z rokami.

„Vprašali ste me, kdo sem! Brat Angelik sem iz bližnjega samostana sv. Štefana.“

Kakor bi bila strela udarila v grofa, tako so uplivala te besede nanj.

„Mnih si!“ zakričal je glasno. „Iz bližnjega samostana si, ničvrednež — zakrivil si dvakratni greh, dvakratno hudodelstvo. Mojo hčerko si naredil nesrečno, povrh pa si prelomil prisego, katero si storil takrat, ko si prvič stopil v svoj red. Ali mnihom ni treba držati obljube čistosti?“

Angelik, vedno drzen, ni bil nikakor ne v zadregi z odgovorom. Nasmejala se je rekoč:

„Gospod grof, bogve kolikrat ste tudi vi že prisegali v svojem življenju in niste potem tega storili. Sicer pa sem pripravljen, ako mi hočete pomagati, svojo kuto obesiti na klin za večne čase. Le pogledjte me, gospod — ali nisem čeden in krepek deček? Ali niste tudi vi tega mnenja,

da taka-le lovska oprava veliko bolje sodi k mojim grešnim kostem kakor pa mniška kuta? Nadalje moram tudi priznati, da znam s puško in pištolo veliko bolje ravnati kakor z molitveno knjižico. Dajte mi vašo hčerko za ženo in naši bodete v moji osebi prav pokornega in hvaležnega sina."

„Nesramnež!“ zakriči grof, „tako se upaš z mano pogovarjati! In kaj si bil prej, preden si prestopil samostanski prag?“

„Nogavice sem pletel, gospod — toda dobre nogavice. Delo ni nikomur v sramoto!“

Grof si v svoji jezi ni vedel pomagati. Dvignil je roko in hotel predrzneža z bičem udariti po obrazu. Toda Angelik je bil urnejši. S spretno roko je prestregel bič, ga izvil grofu iz roke in mu ga vrgel pred noge.

„Z bičem pretepajte vašega psa in ne krščenega človeka, visokorodni gospod. Posebno pa ne pretepajte moža, ki je imel čast, da ga je vaša visokorodna gospodična hčerka ljubila. Spoznam, da sem bil predrzen in vidim, da je moje ljubezni konec, ker jo bodete zdaj vedeli preprediti na ta ali oni način. Nič ne de! Imel bom vsaj nekaj spominov več — ljubezen se bo pa že našla druga!“

Istočasno je skočil na okno in preden se je grof zavedel, je bil Angelik že na tleh in je

bežal proti samostanu. Srečno je došel v svojo celico, kjer se je slekel in skrtil lovsko opravo v postelji.

„Konec je te ljubezni, škoda! Leonora je bila tako ljubeznjiva, pa tudi lepa. No — saj ni edina ženska na svetu. Tako neumen pa tudi nisem, da bi si radi enega lepega obraza belil lase ali pa si celo jemal življenje. Oh, ko bi v samostanu vsaj tako dolgočasno ne bilo!“

Legel je, obrnil se k steni in kmalu je zaspal. Drugo jutro je zamudil mašo in je moral zato trdo delati in se do poldne postiti. Opoldne pa je smel zopet sestiti k mizi in je jedel s poldvojenim tekom.

Popoldne se mu približa eden izmed samostanskih bratov in mu veleva, da mora iti k opatu. Angelik se je začudil. Brž se je podal k opatu in bil je radoveden, kaj bo izvedel novega. Skoraj se je pri vsej svoje drznosti ustrašil, ko je stopil v opatovo sobo in je pri opatu našel grofa Olivana.

„Deček, pripravi se! Juha je že kuhana!“ si je mislil.

„Lepe reči sem izvedel ravnokar!“ začel je oče Peregrin. „Lepe reči, pravim. Sramoto delaš celemu našemu redu. Prelomil si prisego čistosti in zapeljal si deklico iz poštene hiše. To sta dva greha naenkrat, ki se morata strogo ka-

znovati. Na kolena, ničvrednež! Nisi vreden, da nosiš sveto obleko, katero je s častjo in bogaboječnostjo nosilo že veliko svetih mož. Na kolena pred tega visokorodnega gospoda in prosiga odpuščanja za vse zlo, ki si mu ga učinil. Toda takoj!“

Pa brat Angelik je stal ravno.

„Ne poklekнем!“ je odgovoril. „Ne poklekнем pred nobenega človeka, in naj bi tukaj stal sam kralj!“

„Ti hočeš svojo hudobijo še povečati s svojo nepokorščino!“ hudoval se je opat. „Še enkrat ti zapovem: Poklekni pred tega moža! Mogoče ti tedaj odpusti in mogoče ti tudi še jaz lahko dam odvezo po nekaterih prestanih kaznih, ki te neizogibno čakajo.“

„Nikdar ne poklekнем pred tega moža! Ni mi nikaka krivda znana, ki bi jo bil proti njemu zakrivil. Res je, šel sem sinoči v sobo njegove hčerke, toda prišel sem k nji z njeno pripomočjo. Čemu mi je vsakokrat odvila vrvne lestvico? Ako bi ne bila tega storila, nikdar bi ne bil mogel k nji. Pa niti lepa Leonora ni nič kriva. Čemu sva oba mlada in vročekrvna človeka? . . .“

„Molči! Dovolj je brezbožnih besed!“ je vzkliknil opat, dvignil oči proti nebu in vil roke nad glavo. „Dovolj sem slišal. Vidim, da si ne-

spokorjen grešnik. Toda doletela te bo najstrožja kazen, ki si jo zaslužiš!"

Opat je pozvonil in pri durih so vstopili štirje menihi.

„Zgrabite grešnika!“ je zapovedal opat, „in vrzite ga v klet, ki služi samostanu za ječo. — Tam bo ležal, dokler ne bo postal mehak in pokoren.“

Bratje zgrabijo Angelika, ki ga itak niso marali, ker je vedno rad uganjal burke na njihov račun. Jetnik se je branil z vsemi močmi, toda bratje so tudi imeli trdne kosti in jeklene kite in mišice. Vlekli so ga iz opatove sobe na mostovž in po stopnjicah v globoko klet, ki ni imela niti najmanjšega okna. Z močnim sunkom so ga vrgli v klet, da je podolgem padel na tla, železne duri so zaškrtale in jetnik je bil sam kakor v grobu.

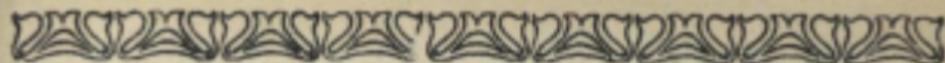
Nekaj časa je ležal na mrzlih in mokrih tleh. Ko je vstal, zdelo se mu je, kakor bi imel vse kosti pobite.

„Za vraga — to je krvava šala!“ mislil si je, ko je skušal v temi otipati kakovost in velikost trdne ječe. „Tu sem gotovo v ‚peklju‘, — kakor imenujejo samostanski bratje najhujšo ječo. Pripovedovali so si, da je opat pustil nekatere mnihe skoraj lakote umreti. — Ali bo morda z menoj tudi tako skusil? Za vraga! Ali ni pomoči? Ali bi se ne dalo uteči?“

Jetnik je tipal in tipal, toda naj je tipal, kakor in kjer je hotel, povsod je zadel na trden zid in kamen. Še celo tla so bila kamnita in obložena z močnimi in težkimi pločami. Vendar Angelik še ni popolnoma obupal.

Nekoliko je upal na svojo dosedanjo srečo, sploh je pa bil odločen, da si hoče s silo narediti pot na prosto.

II.

Fra Diavolo.

Sklenil je, da naredi konec samostanskemu življenju, ker je videl, da ne spada v samostan, najmanj pa pod pogoji, kakršne so mu ravno nudili. O svoji bodočnosti je imel tako svoje posebne misli; bodočnost se mu je kazala celo drugače, kakor v ozki celici in mniški kuti. — Mislil pa je v temi tudi na svojo preteklost. — Čemu je šel v samostan?

Čemu je šel, smo povedali takoj v začetku te povesti.

Na vse malenkosti se je Angelik spomnil v temni ječi in čudil se je, da je pri svoji mladosti učinil že toliko. Toda bil je praktičen mislec. Mislil je o rečeh in razmerah, kakor so in ne, kakor bi morale biti. Raditega ni poznal nikakega kesanja. Naposled so se mu vse misli vrtele edinole o tem, kako bi se dalo pobegniti.

Za enkrat se mu je godila skrajno slaba. Bratje gori v samostanu so kakor pozabili nanj.

Minilo je gotovo že čez štiriindvajset ur in nikogar ni bilo, ki bi mu bil prinesel nekoliko jedi in vode. V kotu je našel dolgo kamenito klop in na to je legel. Nekaj časa je ležal, nato pa je skočil pokonci, jel biti po đurih in kričati. — Toda vse je bilo zastonj. Nihče ga ni slišal. —

Naposled je vendar slišal korake. Že po korakih je spoznal, da se bliža stari in debeli brat Gregorij.

„Zdaj ali nikoli!“ mislil si je jetnik in srce mu je nemirno in z močjo bilo.

Vrata se odpro in brat Gregorij vstopi.

„Tu imaš nekoliko mesa in kruha in vrček vina,“ začne prišlec s hreščavim glasom. „Vendar opat o tem nič ne ve. Natihem sem ti prinesel, ker je oče Peregrin sklenil, da se boš v ohlajenje svoje vroče krvi in nepokorne glave moral postiti tri dni in tri noči. Pa sem rekel samemu sebi: glad boli in žeja še bolj. — Zdaj jej in pij!“

„Hvala ti, ljubi brat Gregorij!“ zahvali se mu jetnik in nastavi vrč dobrega vina; prej ne odneha, dokler mu ni zadnja kaplja potekla po žejnem grlu. Nato je z veliko slastjo pojedel meso in kruh.

„Ali ne veš, brat Gregorij, kaj nameravajo storiti z menoj? Kaj bo moja nadaljna usoda?“

„Bržčas te bodo prepeljali v kak kazenski samostan,“ je bil odgovor. „Fante, — tam se ti ne bo godilo dobro! Pretepali te bodo, da ti bo kri brizgala izza kože!“

„Me bodo res?“ menil je Angelik hladnokrvno. „No — dobro, da me še le bodo. Za zdaj še nismo tako daleč.“

To rekši skoči nad Gregorija, ki se ničesar ni nadejal, vrže ga na tla, skoči pri durih ven, jih zaklene za seboj in začne bežati po stopnicah kvišku. Vedel je dobro, da ne bo zlahka prišel iz samostana. Kajti v celici pri durih sedi brat vratar in temu je gotovo znano, da je brat Angelik v ječi. Toda vedel je, da si lahko v svoji celici odstrani železno pregrajo in da ima tamkaj močno vrv, po kateri je že tolikokrat prispel na prosto. Hajd torej v celico in skozi okno na prosto — toda nikoli več nazaj.

V par minutah je bil Angelik že zunaj samostana.

Kam pa zdaj? — Najprej v gozd, da se odtegne očem samostanskih bratov, ki bi ga znale na ravnem polju zaslediti. Potem pa naprej v prosto naravo, naprej v proste gore!

Urno in nemudno je hitel naprej. Nastala je noč, topla južna noč. — Legel je na mah in je kmalu zaspal. Spal je tako trdno kakor nikdar v samostanu.

Drugo jutro je okrepčan korakal naprej. Kmalu pa se je začel oglašati prazen želodec. Brž je bil storjen sklep, da si hoče obed dobiti najsibo na katerikoli način.

Dospel je v neko vas. Takoj pri prvi boljši hiši potrka in že mu pride mlada kmetica odpirat. Bržčas še ni bila dolgo omožena.

„Ali je vaš mož doma?“ vpraša Angelik, ki je seveda še vedno nosil svojo mniško haljo.

„Ne, častitljivi oče!“ bil je odgovor. „Moj mož že dela na polju in popolnoma sama sem doma.“

„Dajte mi najprej nekaj jesti. Lačen sem. Potem vam hočem povedati, čemu sem prišel k vam.“

Žena je bila mnenja, da je samostan poslal mniha s kakšnim važnim poročilom in postregia mu je z najboljšim, kar je imela v kuhinji in v kleti. Na vsak način pa se je močno čudila, da je imel pobožen mniha tak velikanski tek, ker je vse spravil z mize. Ko se je bil dovolj nasitil, veleval je kmetici, naj se vsede njemu nasproti za mizo. Vpraša jo:

„Ali vam je znano, da je vaš mož za dobro letino obljubil sto lir (približno sto kron) darovati samostanu sv. Štefana?“

„Za sveto božjo voljo!“ začudi se kmetica. „Sto lir! Mi vendar nismo tako bogati, da bi lahko takoj sto lir darovali za dobre namene.“

„To je že stara reč!“ nadaljuje Angelik. „Vaš mož je prišel en dan pred poroko v naš samostan in je prosil, naj se mu da odveza, ker ima silno velik greh na duši. Obljubil je dati petdeset lir za odvezo in petdeset lir za dober namen dobre letine. Dobil je odvezo in danes me pošilja častitljiv opat, oče Peregrin, po obljubljen denar. Dajte ga takoj sem!“

Žena se prestraši in verjame o obljubi. Stopi k mali omarici in našteje sto lir na mizo. Niso ji šle rade izpod palca. Angelik jih z zadovoljnostjo shrani.

„Neko prošnjo imam do vas, častitljivi mnih“, prosi žena, ali bi mi ne hoteli dati kake pobotnice o plačani vsoti? Sicer mi moj mož ne bo hotel verjeti in me bo pretepal.“

„Z veseljem!“ odgovori frater Angelik, vzame list in zapiše nanj:

„Lastnoročno potrjujem, da zasluži kmetica N. N. sto udarcev s palico, ker je bila tako neumna, da se je dala po meni radovoljno oropati.

Petnajst klofut ji naj mož še povrh da za obresti. Fra Diavolo.“

Angelik je dobro vedel, da kmečko ljudstvo ne zna čitati, posebno ženske ne. Fra Diavolo pomeni brat satan; besedo frater Italijani radi skrajšeno izgovarjajo kot fra. To ime je Ange-

geliku ostalo in po vsej Italiji je bil kmalu znan kot ropar in glavar Fra Diavolo. Njegovo pravo ime se je med ljudstvom popolnoma pozabilo. Kot Fra Diavolo pa je postal glasovit — človek, ki je bil nekoliko junak, nagajivež in ničvrednež in nekoliko pravi satan. Tudi mi ga bomo odslej tako imenovali.

Fra Diavolo se je srčno smejal, ko je šel iz vasi. Zadovoljno si je mel roke, kajti imel je sto lir in s tako svoto si je upal precej daleč priti. Takrat so bile draginjske razmere sploh jako ugodne in denar je še imel svojo vrednost.

Nekaj ur poznej je prišel v neko drugo vas in je stopil v krčmo. Tamkaj je našel tri uboge rokodelce, ki so potovali in si iskali dela. Vsedel se je k njihovi mizi in morali so mu pripovedovati dogodke iz svojega življenja. Siromaki so se mu pritoževali, da že tri mesece ne morejo dobiti dela in so tako ubogi, da si bodo komaj plačali majhen obed.

Fra Diavolo jim je rekel prinesti dovolj vina in jedi in ko je odšel, je vse plačal in povrh še vsakemu dal nekaj lir. Bila je to tako njegova navada. Kadar je on imel denar, imel ga je tudi reven svet, s katerim je prišel v dotiko. On sam je za svojo osebo sovražil denar; torej ga je tako trosil v vse vetrove.

Svojih sto lir se je kmalu iznebil. Drugi dan že ni vinarja več imel. Iskal je nove pri-

ložnosti, toda nič se ni dalo ne ukrasti in ne pri-
goljufati. Reklo se je torej beračiti za hrano in
prenočišče.

Pet dni je tako beračil, dokler ni zopet prišel
v gore, kjer je našel prijazno ravninico z lepimi
hišami bogatih Kalabrezov. Tukaj je sklenil, da
si mora na vsak način pridobiti večjo svoto denarja.

V prvi vrsti pa se je hotel iznebiti svoje
mniške halje. Ali mu je bila predolga in preokorna,
ali pa je še vendar imel nekoliko spoštovanja do
nje — na vsak način ni hotel kot mnih postati ropar.

Ob koncu prijazne dolinice je bilo čisto je-
zero. Ob bregu so se radi kopali ljudje in je bilo
tudi nekaj kopališčnih ut postavljenih. Bilo je že
pozno popoldne in le en mož je še plaval po
jezeru; bil je precej daleč od brega. Sleknel se
je bil takoj zunaj in obleka je ležala v travi. Fra
Diavolo je takoj vedel, kaj mu je storiti.

Brž sleče haljo, ugrabi obleko imenitnega
Kalabreza, ki je bila iz dobrega in močnega sukna,
skoči za eno izmed kopališčnih ut in se naglo ob-
leče. Obleka mu je pristojala, v žepu pa je povrh
še našel mošnjo denarja; svota sicer ni bila ve-
lika, pa petindvajset lir je vendar bilo.

Šel je še nekaj časa naprej, dokler ni prišel
do boljše gostilne. Kaj bo bogat Kalabrez oblekel,
ko bo izkobacal iz vode, ga ni popolnoma nič
brigalo; da se je le iznebil nadležne halje. Naročil
si je dobro večerjo in je plačal. Krčmar je sodil

človeka po obleki in je bil zelo prijazen proti njemu. Fra Diavolo si je skozi okno ogledal okolico.

„Čegava je ona imenitna hiša?“ vprašal je krčmarja.

„Grofice Lucije dela Bonda! Ali še niste nič slišali o nji?“ bil je odgovor. „Prej je vedno živela v Neapolju in je bila baje zelo lepa ženska. Njen mož je bil največji bogataš cele južne Italije, a je padel v dvoboju, kakor se pripoveduje; dvoboj je imel zaradi svoje žene. Od tega časa živi ona popolnoma zase in se izogiblje ljudi. Živi vedno v svoji hiši in je zaprta v nji, da nihče ne more do nje. Mi jo komaj poznamo. Hišo si je nekako utrdila, da je kakor mala trdnjavica.“

„To je pa res zanimivo!“ rekel je Fra Diavolo. „Kakšna pa je ta ženska? Je stara, ali je še mlada?“

„Mlada je še! Zna imeti kakih dvajset let še le. Toda lepa je, čeprav se vedno skriva v hiši in nosi žalno obleko. Samo videti bi jo morali.“

„Ima mnogo služabnikov krog sebe?“

„Samo tri je pripeljala s sabo, enega slugo, kuharico in sobarico.“

„In čemu je spremenila svojo hišo v malo trdnjavico, kakor ste prej rekli?“ vprašal je Fra Diavolo dalje. „Ali se boji za svojo lepoto, ali ima druge vzroke?“

„Mogoče se boji tudi za svojo lepoto,“ nasmejala se je krčmar, „najbolj pa se bo bala za svoje dragoceno kamenje in za svoje žlahtne biserne, katerih ima neki več kakor naša svitla kraljica. Jaz bi se morebiti sam bal, ako bi imel toliko dragocenosti. Sumljivih postopačev je pri nas v Italiji vedno več kakor treba in roparjev ter napadalcev tudi nobena dežela ne šteje na svetu več, kakor naša. Revni ljudje pri nas najbolj varno žive. In kaj se vse pripoveduje o varnostnih napravah v njeni hiši. Vse duri so iz kovanega in trdnega železa, ključavnice pa so tako umetno narejene, da se sploh z nobenim drugim ključem ne dajo odpreti, kakor z istim, ki ga ima grofica pri sebi. Niti najspretnější tat ne pride v sobo. Okna ima vsa močno zagrajena z železno, debelo paličasto ograjo. Povrh ima v vsaki sobi nabito orožje, govori se celo o nabitih topičih. Sama pa se je itak že večkrat izrazila, da nosi pri sebi ostro nabrušeno bodalo in da ne bi nasvetoyala komu, naj bi jo napadel. Brez usmiljenja bi ga takoj zabodla.“

„To mora biti zelo ljubeznjiva žena — nekoliko bolj kakor krotka golobica — ako je takoj pripravljena vsakogar zabosti!“ smejala se je Fra Diavolo. „Rad bi jo vendar poznal.“

Tudi krčmar se je nasmejala, a ni vedel, kako resno misli njegov gost in kako ima res voljo vdreti v grofičino hišo. To bi bila res dobra žetey!

Tukaj bi se dalo mnogo ugrabiti. Kolikor je slišal o dragocenih kamenih in žlahtnih biserih, je bilo več kot dovolj in sklep je bil kmalu utrjen, da hoče mlado Neapolitanko obiskati.

Toda kako priti v hišo? Ravno lahko res ni bilo. Fra Diavolo je bil človek, ki ni nikdar obupal; nobeno podjetje ga ni preplašilo. Ni si dal zastonj ime Diavolo, „satan“; zadnji baje prifrči skozi dimnik, ako ne more skozi zid. Tako si je mislil tudi Fra Diavolo.

Dimnik! — Ta misel se mu je zajedla v možgane. Naročil si je steklenico najboljšega vina. Postalo je pomalem pozno. Gosti so odšli in edini Fra Diavolo je še sedel za mizo. Krčmar stopi k njemu in ga vpraša, ali ga naj spremi v sobo, kjer bo spal. Pozno je že in policija bi ga znala kaznovati, ako bi točil čez uro.

„Ali imate v vašem gnezdu tudi policijo?“

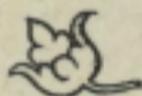
„Pozimi enega — poleti, ko so letoviščarji tukaj, pa dva. Sicer pa malo pazita in sedita rajši zunaj pri Filipu, ki ima malo krčmo.“

Fra Diavolo vstane in reče, da ima navado, da gre pred spanjem po eno uro na izprehod, ker sicer ne najde spanja. Samo sobico mu naj pokaže, da jo najde, kadar se vrne.

Kam je šel na izprehod, si lahko mislimo. Hodil je pazljivo okrog grofičine hiše in si jo dobro ogledoval. Delal je načrte, dokler ni našel pravega. Stopil je pod visok topol, ki je rastel

tik hiše in kakršnih najdeš na Italijanskem pri marsikateri hiši. Začel je plezati na drevo, dokler ni bil primerno visoko. Začel je meriti daljavo do strehe. Ob strešnem robu so bile za kinč vzdane raznovrstne glave, ki so predstavljale stare paganske bogove. Fra Diavolo ni mnogo premišljal, na kako nevarnost sploh mislil ni. Kakor maček se je pognal z drevesa in se z rokami ujel za eno izmed vzdanih glav. Kmalu se je popotegnil kvišku in po hudem naporu je stal na strehi. Kdo drugi bi si ne bil upal storiti kaj takega — pa tudi telesnih moči bi bil marsikateri imel premalo. Že je bil pri dimniku.

„Polovico sem že dosegel!“ mislil si je, ko se je pripravljaj, da zadenjsko zleze v dimnik, ki je bil po takratni navadi, ko še niso poznali pravih peči, precej prostoren. S pomočjo hrbta, kolen in rok je počasi drčal navzdol, dokler ni došel na trdna tla.

III.

Prvi rop.

Njegova prva misel, ko je čutil trdna tla pod nogami, je bila: da je še živ, druga misel je bilo vprašanje: kje sem in tretja misel: ali me je kdo slišal.

Da je živel in je bil popolnoma nepoškodovan, mu je bilo seveda celo prav. Kmalu je spoznal, kje je in ker je ostalo vse mirno, je tudi vedel, da ga nihče ni slišal, čeprav je nekoliko trdo priletel na tla. Prostor, kjer je bil, je bila prostorna pečnica, v kakršne so svoj čas kurili, ko še niso poznali današnjih peči. Ogenj je prosto gorel in dajal toploto po sobi, dim pa je šel skozi dimnik. V imenitnih palačah so bile pečnice premnogokrat iz lepega kamna, iz marmorja in lepo okrašene.

Pravzaprav je Fra Diavolo imel srečo, da ni ogenj v pečnici gorel. Kajti ako bi bilo gorelo, lahko bi bil skusil, ali mu res popolnoma pristoja ime satan.

Prišlec se je vspel čez ograjo, da si ogleda nadaljne prostore. Videl je bogato opravljeno spalno sobo. Stene so bile prevlečene s svilo, v kotu pa je stala bogato pozlačena postelja, nad katero je bilo po takratni navadi razpeto modro svileno nebo. Na dolgih zlatih verižicah je od stropa visela krasna svetilka, v kateri je medlobrlela nočna luč in za silo razsvetljevala sobo.

„Izvrstno!“ si je mislil Fra Diavolo, „videti je, kakor bi se bil naselil v spalni sobi bogate grofice.“

Ljudje imajo navado, da svoje najdražje in najljubše dragocenosti shranjujejo radi ravno v spalnicah in premnogokrat se zgodi, da mora ropar posestnika prej umoriti, preden se lahko polasti njegovega blaga.

Tudi Fra Diavolo si je tako mislil, ko je v drugem kotu zapazil dragoceno mizo iz žlahtnega lesa.

„Pojdimo pogledat, kaj hrani miza!“ rekel je sam sebi in že se je pripravljaj, da bi preplezal ograjo. Istočasno pa sliši zunaj korake, duri se odpro in v sobo stopita dve ženski. Prva je bila velika in krasna ženska, ki je imela črne dolge lase in črne velike oči. Druga je bila lepa, toda manjše postave in takoj po zunanosti se je dalo soditi, da je sobarica.

„Predolgo sem brala,“ začela je grofica, „in pozno je že. Zadnji čas je, da pridem v posteljo.“

Sleci me, Marjeta. Ali je drugače vse v redu? So psi na dvorišču odklenjeni?"

„Aha — pse tudi ima!“ mislil si je skrit opazovalec. „Dobro, da sem si izbral pot čez streho. Po strehi so dozdej še edino taki psi lazili, ki imajo dušo in dve nogi. Štirinogati psi so pametni in letajo po tleh, kakor se jim edino spodobi.“

„Milostljiva gospa,“ začne sobarica, „ali se vam ne zdi nekoliko hladno v sobi? Naj nekoliko zakurim?“

„Ta bi pa bila lepa!“ prestrašil se je Fra Diavolo. „Če začne kuriti, moram pobegniti pred ognjem, kakor beže stenice iz goreče kože.“

„Danes se mi ne zdi hladno!“ odgovorila je grofica v veliko veselje skritega pritepenca. „Pozno je že — le pojdi počivat.“

Deklica je odšla. Grofica pa je legla v posteljo.

Fra Diavolo ni čakal. Prestopil je ograjo in se počasi bližal postelji. Pred posteljo je postal.

„Prosim odpuščanja, milostljiva gospa!“ je začel. —

Grofica je lahno zakričala. Zakričala bi bila na ves glas, toda strah in presenečenje sta ji jemala vso sapo. V prvi naglici je hotela skočiti iz postelje in hiteti k durim, toda razbojnik jo je potisnil nazaj.

„Le mirni bodite, milostljiva gospa! Kakor vidite, sem zdaj tukaj in vedel sem se izogniti vsem vašim takozvanim varnostnim pripravam. Da se ne bom dal ujeti, mi boste dobre volje verjeli. Kaj hočem, si boste tudi lahko mislili. Kakor torej vidite, se da z menoj prav dobro govoriti in čim mirneje se bova pogovorila, tem bolje bo za vas in za me.“

„Hudobnež — ti me hočeš umoriti!“

„Za prvič ne!“ nasmeji se Fra Diavolo. „Ker sam rad dobro živim, tudi drugim rad puščam življenje — seveda v najhujši sili mora človek to storiti, kar mu vелеva samoobramba. Sploh bi pa bilo škoda jemati taki krasni ženski, kakor ste vi, življenje. V zgodovini se čita, da je zapalil Herostrat krasen tempel, ker je hotel postati slaven. Jaz pa nočem postati slaven na način, da bi ugonobil najkrasnejše telo na svetu.“

„Govoriti znaš dobro in ne vem, ali se hočeš meni laskati ali si briješ burke z mojo osebo. Toliko sem spoznala, da nisi neumen in si ropar in tat.“

„Prav imate, milostljiva gospa — in glejte, ker nisem neumen, nočem v sebi zatirati tistih želj, ki hrepeni si prilastiti to, kar je drugih ljudi.“

„Če me torej nisi prišel umorit, si me prišel oropat.“

„Zopet imate prav, milostljiva! Ubog vrag sem in ne gre mi v misel, čemu je na svetu to-

liko bogatašev, ki se vozijo v zlatih vozovih, a drugi ljudje pa, ki imajo več možgan v gornjem predalu, ki imajo zdravejše in krepkejše telo in bi lahko bolje uživali življenje, morajo bosí in lačni gaziti po cestnem prahu. Povedalo se mi je, da imate, gospa, mnogo dragocenosti in bržčas tudi mnogo denarja — dam vam torej dober in bratovski nasvet: deliva si vse, kar imate.“

Grofica si ni vedela pomagati. — Kakor je hladnokrvno, smehljajoče govoril, ravno tako smehljajoče in hladnokrvno bi jo tudi znal umoriti, ako bi se branila dati nekaj premoženja. Sklonila se je v postelji in rekla:

„V hiši imam 50.000 lir, katere vam prepustim, ako mi pustite življenje in mi pustite žlahtno kamenje. Denar pa dobite takoj.“

Fra Diavolo se je smehljaj zadovoljno in oči so se mu iskriale, vendar je bil previden in je prežal, kakor bi ženski ne zaupal.

„Tukaj bi mi dali 50.000 lir, a zunaj bi me izročili svojim psom in svojim ljudem. Fra Diavolo ni neumen, kakor ste prej sami priznali. Toda pogovoriva se lahko celo natančno. Vi mi daste denar in me na pošten način spravite zopet iz hiše. Nihče me ne sme videti. Držal se vas bom prav trdno in ko sem zunaj na varnem, boste varni tudi vi. Ali so vam všeč moji predlogi? Glejte — sama sva, nihče naju ne sliši in popolnoma ste v moji roki. Ko dobim svoj denar, ne bom

vas vprašal, koliko ga še imate doma in drugod in koliko bi znale biti vredne vaše dragocenosti.“

„Kako, za božjo voljo, si prišel v mojo sobo? Odkod si in kdo si?“

„Kakor vidim, bi se radi nekoliko razgovarjali z menoj. Nekaj časa še res imam. Kako sem prišel v sobo? Prav na čudovit način — iz nebes! Tamkaj po dimniku doli. Nadalje hočete vedeti, odkod sem? Bil sem prej videti svet in pobožen mož in ljudje so mi večkrat poljubljali roke; toda goljufal sem Boga in nisem hotel več biti mnih. Zdaj se kratkomalo pišem Fra Diavolo in to hočem tudi ostati. Veste li zdaj dovolj?“

Grofica ni vedela, ali goyori ropar resnico ali se res samo norčuje. Iznebila bi se ga bila rada, toda kakor se je ganila, jo je že nasilnež držal.

„Gospa, le mirni bodite in dajte mi denar. Potem odidem in morda se ne bova nikdar več videla. Slišal sem praviti, da znate v sili dobro igrati z bodalom. Ne zaupam vam. Dajte mi torej denar in spravite me na prosto — in zadovoljni bode.“

Grofica je morala vstati in iti k mizi. Odprla jo je in naštela obljubljeno svoto. Že je mislila, da ji bode drzni ropar odvzel tudi dragoceno kamenje, ki je bilo v miznici. Toda zadovoljil se je z denarjem, rekoč:

„Dovolj imam, ako shranim denar. Popolnoma vas nočem oropati. Spravite me zdaj varno mimo vaših ljudij in psov na prosto in obljubim vam, da vas ne bom nikdar več nadlegoval. Stara postava v kraljestvu duhov je, da morajo zopet po tistem potu nazaj, po katerem so prišli in tudi satan bi se moral ravnati po ti postavi in splezati nazaj skozi dimnik — a danes hočem poznati izjemo. Torej, milostljiva gospa — peljite me, a pazite dobro na satana — sicer vam zavije vrat in vam vzame dušo!“

Grofica je morala korakati naprej, a Fra Diavolo je stopal tik nje. Peljala ga je tiho po mostovžu do malih vrat, ki so se odprle na vrt. Svež in prijeten zrak mu je vel v obraz. Čutil je, kako se mu kri pretaka po žilah in kakor bi bil začel živeti novo življenje.

Pa tudi ni šala, če človek nosi 50.000 lir v žepu, ki si jih je — če že ne na pošten — pa vsaj na primeroma lahek način pridobil.

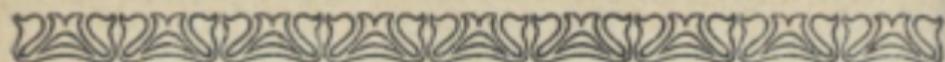
Grofica ga je morala peljati skozi vrt in mu odpreti velike vrtno duri. Dospевši popolnoma na prosto se Fra Diavolo ni celo nič poslovil. Izginil je v temi in se brzih nog podal po svetu.

V prvi vasi, v katero je dospel, si je za silo osnažil obleko, ki je precel trpela po črnem dimniku. Roke in obraz si je bil pa že prej umil v nekem potoku. Njegova prva skrb je zdaj bila,

da bi prišel v kakšno večje mesto, kjer bi si lahko več kaj nakupil.

Zadnji cilj pa, ki ga je imel pred očmi, je bilo mesto Rim. Tam so se v takratnih burnih časih zbirali različni ljudje in iskali sreče. Tja je sodil tudi Fra Diavolo. Hotel je narediti y naglici srečo. Zaupal je svoji sreči in mislil je, da ga bo dvignila kvišku. Vedel ni, da bo šel, čeprav počasni, pa gotovo vedno bolj in bolj navzdol.

IV.

Roparski glavlar.

Razumljivo je, da je človek, lahkomiseln in lahkoživ kakor Fra Diavolo, živel zelo potratno in razkošno. Zdaj je imel dovolj denarja in kadar je Fra Diavolo slišal v svojem žepu denar cvenketati, moral je dobro živeti, a tudi drugim je privoščil od svoje preobilice.

Pred vsako krčmo je rad postal in povsod, kjer je postal, se je rad mudil po več dni. Kamor je prišel, povsod so ga spoštljivo sprejeli in da bi nastopal še imenitnejše, najel si je slugo, ki je z njim vred dobro živel. Bivši mnih je zdaj imel priložnosti dovolj, opazovati, kako veliko moč ima denar in kako resničen je pregovor, ki pravi, da je denar sveta gospodar.

Prej, ko je bil še reven mnih in se je moral kazati kot pobožnega moža, se ni nihče brigal zanj; skromno je taval po prašni cesti. Zdaj pa, ko je lepo oblečen, ima slugo in meče z denarjem okrog sebe, kolikor mu je ljubo, lahko zapoveduje

celo oblastnijam in vse se mu klanja. Vse si je lahko prav ugodno naredil, nihče ga ni nadlegoval in ga vprašal, kdo je in ali ima kakšne listine.

Premišljeval je že, kako prijetno se bo dalo še le živeti v Rimu. Da mu je denar močno pohajal, se ni mnogo brigal. Trdno je bil prepričan, da se mu bo sreča tudi v Rimu smehljala in ga obdarovala s svojimi darovi. Dogodke, kakršnega je doživel v spalni sobi grofice Lucije dela Bonda, bo doživel v Rimu še večkrat — tako si je mislil.

Dva tedna je bil že potoval prav počasno in z mnogimi postajami po krčmah skozi Kalabrijo in že se je bližal meji, kar je neko noč doživel dogodek, na katerega Fra Diavolo ni računal in kateri mu je naredil debelo črto čez ves življenjski račun. Ta dogodek ga je potisnil na cesto, po kateri je hodil naprej in na kateri si je pridobil poznejšo čudno, lahko bi rekli, žalostno slavo.

Ker se ga je bil y neki krčmi nekoliko preveč nalezal in ni mogel lahko naprej, najel si je bil voz, ki ga je moral vleči po gorati deželi. On sam je pijan kimal v mehkem vozu, konji pa so se potili in s težavo vlekli voz po strmi cesti.

Nakrat ga prebudi strel. Odkod ga je slišal, ni vedel takoj. Kmalu je slišal glasen krik in zopetni strel. Duri njegovega voza se naglo odpro in hripav glas mu zapove:

„Gospod — takoj izstopite!“

Fra Diavolo ni bil človek, ki se je rad prestrašil in v vsakem slučaju je imel hladno kri. Takoj je vedel, da je prišel v roke razbojnikom, katerih je bila Kalabrija svoječasno polna in kateri so se klatili posebno po goratih delih imenovane dežele.

„Prišel sem torej med ljube tovariše!“ mislil si je Fra Diavolo. A ko je kmalu nato pomolela puška v voz in mu ljubeznivo obračala cev na prsi, ni več dolgo čakal in brž je izstopil, posebno ker so mu roparji z izvanredno prijaznostjo obljubili, da mu hočejo pomagati iz voza, ako ga ne bo kmalu zapustil.

Divji, bradati in malokdaj umiti obrazi so ga obdajali. Med roparji se je posebno eden odlikoval — velikanski mož z dolgo sivo brado in dolgimi belimi lasmi, ki so mu viseli do rame. Brez dvombe je bil ta mož glavar roparske čete.

„Vašo mošnjo, gospod!“ zaklical je velikan. „Kakor vidite, ste brez vsake pomoči in popolnoma v naših rokah. Zaraditega nam ne bo težavno delo, ako bi bili tako neumni in bi se hoteli braniti.“

„Gospod,“ začel je Fra Diavolo s prijaznim glasom, kakor bi imel pred seboj največje poštenjake vsega sveta, „gotovo mi je veselje in čast govoriti z glavarjem cenjene roparske čete!“

„Da, Peružijo sem, bandit!“ zagrmi starec. „Gotovo ste že mnogočesa slišali o meni.“

„Prav imate,“ oglasi se zopet Fra Diavolo, „slišal sem že mnogo hvalevrednega o gospodu Peružiju. On je med kalabreškimi morilci najspretnejši mesar in ima glasovito ime.“

„Gospod, zdi se mi, da bi radi uganjali z menoj burke — prokleta dobre volje ste. Ali pazite, da se hudomušna šala ne izpremeni v krvavo resnico. Ne razumem namreč mnogo šale. Gospod, takoj dajte sem mošnjo, uro, verižico, prstane — toda le naglo, gospod, le naglo!“

„Tukaj le, skrbni prijatelj,“ reče Fra Diavolo in potegne iz žepa mošnjo, katere se tokrat ni rad iznebil, „vam dam dvajset tisoč lir. Zaslužene so na ravno tako nepošten način, kakor si jih zdaj vi zaslužite; povedati vam namreč moram, da sem jaz tudi ropar, toda ker se ne morem izkazati, mi seveda ne boste verjeli. Tudi ne boste poznali nikakih prijateljskih ozirov.“

Oddal je mošnjo sivemu glavarju, brž pa se je spomnil:

„Imam še manjši mošnjiček, v katerem je še nekaj sto lir, te mi boste vendar pustili. Imejte toliko spoznanja in ne oberite me celo do kože.“

„Mošnjiček sem, ali jaz te ustrelim kakor steklega psa!“ kričal je sivi bandit.

„Nič ne opravim!“ mrmral je Fra Diavolo in že je segel v drug žep, da bi izvlekel možnjček. — — —

Nakrat se slišijo streli. Na pečinah so okrog in okrog stali orožniki, kakor bi bili zrastle iz zemlje. Neusmiljeno so začeli streljati na roparje. Peružijo se je dvakrat zavrtel, kakor bi hotel plesati, potem pa je mrtev padel na zemljo; kroglja ga je bila zadela ravno v čelo.

„Celo dobro!“ mislil si je Fra Diavolo, „zdaj si zopet lahko shranim možnjo.“

Hitro jo je mrtvecu izvlekel iz žepa in jo shranil. V ozki soteski, kjer se je vršil ta dogodek, je bilo vseh skupaj zbranih okrog trideset roparjev, samih dobro oboroženih mož. Koliko je bilo orožnikov (karabinijerov), se ni dalo soditi; moralo jih je biti precej.

Roparji so bili tako prestrašeni, da niso vedeli, kaj bi naj počeli, posebno ker jim je bil vodja padel. Hoteli so bežati, a v prvi sili niso vedeli kam.

V istem trenutku pa se Fra Diavolo ojunači in začne kričati:

„Vi hočete biti roparji — roparji iz Kalabrije! Ali ste možje, ki nosijo v prsih pogumno srce? Niti toliko roparske časti ne čutite v sebi, da bi maščevali smrt svojega bivšega glavarja. Ali se vam naj orožniki smeji, ker se obnašate kakor bi bili sami zajčji strahopetci skupaj? Za

menoj, vam rečem, za menoj! Peružijo, vaš prejšnji glavar je mrtev, zdaj vas hočem jaz voditi!"

Naglo se je Fra Diavolo pripognil k mrtvemu Peružiju, je z veliko naglico pograbil sabljo, pištolo, nože in puško ter se postavil roparjem na čelo. Njegove besede so jih bile ojunačile.

„Le za menoj!“ zakričal je še enkrat mladi ropar in se zmagonosno nasmejal, „mi napademo, vzamemo pečine in preženemo oborožene pse! Ali pa veste, kdo je vaš voditelj? Fra Diavolo sem, satanov brat sem v lastni osebi!“

„Fra Diavolo, naš novi glavar naj živi!“ kričali so roparji, „satanov brat naj živi! Vsi gremo za teboj! Le do zmage nas pelji — smrt orožnikom!“

Kakor dež so padale krogle gosto in podrle marsikaterega napadalca. Čez trupla mrtvih so se podili drugi in gledali samo na svojega divjega in neustrašenega glavarja, ki se ni zmenil za krogelje in ga tudi nobena zadela ni, čeprav je bil prvi; bil je res satanov brat. Krogelje so mu žvižgale okrog ušes in dejstvo, da ga ni nobena zadela, navdalo je roparje z začudenjem in občudovanjem, obenem pa tudi s pogumom. S takim glavarjem se je dalo pokazati. Prvi je bil vrh pečin. Prvega orožnika je pahnil v globok prepad, drugega je zabodel s sabljo, da je takoj obležal, tretjega je ustrelil s pištolo in medtem so ga tudi že njegovi ljudje dohiteli.

„Smrt orožnikom! Prosto življenje le velja!“ klical je Fra Diavolo, klicali so za njim roparji. Orožniki so se nekaj časa ustavljali, toda navdušenje in pogum nasprotnikov sta bila prevelika, povrh pa je bil Fra Diavolo pravi junak. Mahal je s sabljo, streljal s puško in pištolami, da mu nobeden ni mogel blizu. Povrh pa je bilo videti, kakor bi bil sklenil pogodbo s samim peklom: nobena krogija ga ni zadela, čeravno so orožniki ravno nanj merili najbolj.

Pa tudi drugi roparji so se držali vrlo in marsikateri ni skoraj nič zaostajal za svojim glavarjem; prosti in zdravi sinovi kalabreških gor so imeli tudi varno roko in dobro oko; bili so veliko boljši strelci od orožnikov. Ti se niso mogli več držati, morali so se umakniti. Takrat so prvič slišali ime Fra Diavolo.

Fra Diavolo je prepovedal begune zasledovati. Zbral je svoje ljudi, katerim je na tako čuden način postal glavar in je rekel:

„Videli ste, da pogum in hladnokrvnost največ premoreta. Naše število je bilo manjše od onega orožnikov in vendar smo si mi priborili zmago. Sramujete se lahko, da ste prej mislili na beg in se niste spomnili, da je vsakega pravega roparja sveta dolžnost, maščevati padlega glavarja. Čaka nas druga naloga: mrtve moramo pokopati. Ki so si bili v življenju sovražniki, bodo v smrti mirno skupaj počivali. Spodaj bomo na-

redili veliko jamo in jih bomo skupaj položili. Tudi Peružijo bo zadovoljen, ako bo počival med orožniki.“

Roparji so se takoj lotili žalostnega dela. Ko je bila jama izkopana in so začeli mrličje polagati v njo, nastala je noč. Kmalu je mesec posvetil izza gor in dobro so videli roparji jamo zasipati. Nad jamo so postavili celo nayaden križ, sestavljen iz dveh okroglih lesov, potem pa so nekoliko molili tako za svoje padle tovariše kakor tudi padle orožnike.

Po dokončani molitvi je stopil eden izmed roparjev pred Fra Diavolo in ga nagovoril tako-le:

„Ako si res človek, tujec, in nisi brat peklenškega satana v človeški podobi, tedaj te prosimo, da ostaneš pri nas in nam nadomestiš mrtvega Peružija; bodi naš glavar!“

„Ti moraš biti naš glavar!“ kričali so vsi in mu začeli sezati v roke.

„Naj bo! Pa bom vaš glavar!“ zaklical je Fra Diavolo. „Toda ako hočete, da vas vodim po temnih potih ropa in maščevanja, morate mi prej priseči, da mi boste pokorni in do smrti zvesti. Prisezite!“

Roparji so popadali na kolena, dvignili desne roke in klicali:

„Prisegamo, prisegamo! Do smrti ti bomo zvesti!“

„Torej pa prisegam tudi jaz,“ nadaljuje Fra Diavolo in dvigne desne roko, v kateri se mu je pri svetli mesečini svetilo ostro nabrušeno bodalo, „da bom tudi jaz vam zvest glavar in poveljnik in vsakemu posebej do skrajne sile, do groba zvest in požrtvovalen prijatelj. Pa rečem tudi ako me bo kateri izmed vas izdal, ako mi bo kateri izmed vas prelomil prisego in bo postal nepokoren: padel bo od te moje roke in tega mojega bodala!“

„Fra Diavolo, naš novi glavar naj živi!“

„Da, Fra Diavolo hočem biti, in ne le Italija me bo poznala, ampak moje ime se bo glasilo daleč čez njene meje!“

V.

Šiba bogatim.

Fra Diavolo je govoril resnico, ko je rekel, da se bo kmalu o njem govorilo tudi onkraj Italije. Ni trajalo dolgo in ime Fra Diavolo ni bilo znano samo po Italiji, ampak o njem se je govorilo po celi Evropi in povsod so občudovali pogumnega in drznega roparja in njegove čine.

Po Italiji pa je bilo ime Fra Diavolo tako v navadi, da so imenovali tudi druge ljudi, ki so postali sosedom nevarni: „Takšen si, kakor Fra Diavolo!“

Toda motili bi se, ako bi bili mnenja, da so Fra Diavola in njegovo ime vsi sovražili. Ravno nasprotno! Njegovo ime je bilo posebno pri ženskah priljubljeno, ker se je pripovedovalo, da je ropar izredno lep človek. Pa tudi sploh nižji stanovi so drznega roparja prej bolj ljubili, nego sovražili. Italija je pač dežela, kjer so bili svoječasno roparji v ljudskih očeh junaki, občudovanja vredni možje. Ljudstvo je bilo teh nazorov, da so roparji nekaka šiba božja za boga-

tine; reveži, kakršnih je po Italiji dovolj, so sploh mnenja, češ, če moram jaz glad in pomanjkanje trpeti, tudi bogatinu ne bo škodovalo, ako se mu nekaj bogastva odvzame.

Saj je bilo kmalu po Italiji znano, da Fra Diavolo še nikdar ni revežem česa vzel in da ni nikdar drugače prestopil praga revne koč, kakor kot dobrotnik. Povsod se je hotel odlikovati in če je že storil kakšno hudodelstvo, moralo je biti izvanredno; z malenkostmi se ni bavil.

Posebno dve vrsti stanov je najbolj nadlegoval in kazal se njihovega smrtnega sovražnika; samostane in duhovnike je preganjal in pa državne uradnike, sosebno one, ki so imeli nalogo pobirati davke.

Da je samostane in duhovnike sovražil, krivo je bilo bržčas hudo ravnanje, ki ga je moral svoječasno kot mnih mnogokrat pretrpeti; pa tudi našel je vsikdar kaj, kjerkoli je pri samostanih ali duhovnih po roparski navadi potrkal.

Čemu pa je zasledoval državne uradnike in posebno one, ki so pobirali davke? — Imel je svoje vzroke. Po francoskih uzorcih je imela takrat Italija takozvane generalne davčne najemnike. Imela je svoječasno mnogo držav. Kalabrija je takrat pripadala neapolitanskemu kraljestvu, ki ga je vladal kralj Ferdinand iz špansko-burbonske vladarske hiše, mož, ki je bil kot vladar eden najslabotnejših, kar jih pozna zgo-

dovina. Da je lahko užival po volji in dragoceno oblačil svoje mnogoštevilne ljubice, je na nečuven način zapravljaj državne denarje in s polnimi rokami raztrošal dohodke, ki bi se bili imeli uporabiti v prid države, da mu ni kdaj zmanjkalo potrebnih novcev, odločil se je za nesrečni francoski davčni sistem. Davke cele dežele ali večjih okrajev je dal v najem posameznim podjetnikom, ki so morali plačati velikanske svote. Te so si v obilni meri povrnili z davki, katere so smeli svojevoljno pobirati, pobirati s strogostjo, ki je bila včasih vnebovpijoča: zadnji novčič je lahko najemnik odnesel in zadnjo kravo je lahko odgnal revni družini.

Koliko je prebivalstvo trpelo po teh izsesavcih, si lahko mislimo. Uradniki teh davčnih najemnikov so pa sploh lahko surovo in neusmiljeno ravnali z ubogim prebivalstvom, ker jim je moralo v potrebnih slučajih celo vojaštvo pomagati. Godili so se včasih grozni prizori, kadar so se po vaseh pobirali davki. Žene in otroci so jokaje stali na ulici, kamor so jim davčni uradniki zmetali pohišstvo, možje pa stiskali pesti in škripali z zobmi in marsikaterega je moralo vojaštvo trdno držati, da se ni pognal nad uradnike. Samomori vsled bede in pomanjkanja niso bili takrat v Kalabriji nič novega.

Da navedemo zgled, ki se je resnično pripetil in ki je pokazal, kako daleč je segala ne-

sramnost davčnih iztirjevalcev, vzemimo sledeče vrstice iz starega italijanskega časopisa iz l. 1807.

V neki vasi v Kalabriji se je nekega dne prikazala davčna komisija, da bi iztirjala davke. Prišla je h kmetu, pri katerem je zastoj skušala dobiti ostanek 27 lir (kron).

„Kmet, danes boš gotovo moral plačati!“ je rekel uradnik možu, ki je na dvorišču cepil drva. —

Mož je obledel, ko je videl komisarja, katerega je v svrhu osebne varnosti spremljalo dvanajst oboroženih vojakov.

„Plačati! Kje naj vzamem denar!“ mrmral je kmet.

„Lump!“ zakričal je uradnik, „zadnjič si mi rekel, da mi boš plačal, kadar prodaš sadje. Sadje si prodal, a kje je denar?“

„Res je, da sem prodal sadje, toda nisem ga mogel po pravi ceni prodati, ker sem silno potreboval denar. Žena in otroci so bili bolni, zdravnik in lekar sta dobila svoje plačilo, dva otroka sta mi nato umrla in moral sem jih pošteno pokopati; tudi to stane denar. Na ta način nimam danes ničesar. Hiša in posestvo sta pa tudi tako visoko zadolžena, da mi na nju nihče nič ne posodi.“

„Pa boš vendar kaj imel, kar ima kako vrednost!“ zarežal je uradnik.

„Nič nimam!“ bil je odgovor, „nimam krave, ne konja — ali obljubim vam, da boste prihodnje leto dobili denar, kakor prodam sadje.“

„Lump, ali misliš, da sem tako neumen, da se bom dal še enkrat varati! Kdo ve, ali bo prihodnje leto kaj sadja. Toda denar čem imeti. Vojaki — posekali boste sadno drevje, drya potem prodam in — račun bo poravnán.“

Kmet je strahu zakričal, žena in otroci so prosili in vili roke. Omeniti moramo, da namreč v južni Italiji sosebno gojijo olivno drevje, in da ravno to drevje daje posestvom vrednost.

Vojaki so zgrabili sekire in so se pripravljali, da izvršijo povelje.

Istočasno pa skoči kmet k prvemu vojaku, iztrga mu sekiro in v besnosti zagrozi, da bo prvega pobil, ki si bo upal udariti po drevesu.

„Ubogajte in storite, kakor sem vam veleval!“ kričal je uradnik.

V prihodnjem trenutku je že ležal na tleh. Kmet mu je bil s sekiro precepil glavo, da so možgani ležali po dvorišču. Drevje je sicer zdaj ostalo, toda veljalo je dve človeški življenji. Komisar je bil mrtev, kmet pa, ki je vedel, da bo zločin plačal z dosmrtno ječo, je pobegnil in vojaki so ga kmalu nato našli obešenega v bližnjem gozdu.

Dogodek se je čital po vseh italijanskih časopisih in enega izmed teh je dobil tudi Fra

Diavolo v roke. Sklenil je, da se hoče nad oderuhi maščevati. Posebno pa je sklenil kaznovati davčnega najemnika Franca Stradello. — — —

Nekoč je sedel Franc Stradello v svoji sobi, kadil je fino smodko in poslušal glasovir, katerega je spretno igrala njegova hči. Stradello je bil približno star šestdeset let, imel je plešasto glavo, suh obraz, koničasto brado in velik nos. Bil je neizmerno bogat, toda ni imel veselja s svojim bogastvom. Že kakih deset let je bil vedno bolan in vsled bolezni siten in nevesel. V mladih letih je začel tržiti z lesom, pri trgovini je obogatel in zdaj na stara leta je delal kupčije, ki so mu ravno bile priložne. Kupil je vse, kar je bilo po ceni, posojeval je denar na visoke obresti in naposled je uporabil materijelno zadrego kralja Karla Ferdinanda ter je od njega vzel davke v najem. Bil je večkratni milijonar. Lahko bi bil brezskrbno in mirno živel, a ni mu dalo miru. Moral je delati in grabiti bogastvo na kupe. Toda za koga?

Imel je na svetu edino bitje, ki ga je ljubil — svojo hčerko Marijo. In če je bil oče sam grd oderuh in trdosrčen človek, bila je njegova hčerka popolnoma nasprotna. Bila je delavna, dobrosrčna in lepa deklica. Oče je imel največjo zabavo, kadar je poslušal, kako je igrala glasovir. Tudi tokrat jo je z zanimanjem poslušal.

Pa pride v sobo sluga in pove, da čaka zunaj mlad častnik.

„Mlad častnik?“ začudi se gospodar, „kaj pa hoče?“

„Ne vem, toda dal mi je to karto!“

Stradello pogleda na njo in bere ime „Roman Tedesko, stotnik.“

„Reci mu, da mi je njegov obisk ljub!“

Kmalu nato je vstopil mlad častnik. Marija, ki je vsled svojega bogastva imela vedno dovolj častilcev in snubcev, a ni za nobenega marala, je z zanimanjem gledala lepega častnika.

„Prosim odpuščanja, gospod, da vas nadlegujem s svojim obiskom!“ začne stotnik in se prikloni. „Pridem v uradnih zadevah in sicer me pošilja vlada.“

Brž se predstavi tudi Mariji.

„Mogoče vam bo novica, ki jo prinašam, nekoliko neljuba. Vlada me pošilja s 30 vojaki v vašo hišo in imamo nalogo, vas ščititi.“

„Mene ščititi?“ začudi se Stradello, „kdo me pa hoče napasti?“

„Res je, kar sem vam povedal. Vlada je izvedela za tajno zaroto, ki ima namero v eni prihodnjih noči vas napasti. Nekaterniki vas namreč črtijo in sicer zato, ker ste generalni najemnik za davke. Toda ni moje prepričanje, ali vaši uradniki ravnajo z ljudmi pray ali ne. Vlada me je poslala in ne morem vam pomagati, ako vam

bom s svojimi vojaki delal nekaj časa nadlego. Oprostite torej!"

„Kako nam bode delali nadlego!“ oglasi se Marija, „ravno narobe — veseli moramo biti, ako dobimo obrambo. Oh, oče, da morate imeti toliko smrtnih sovražnikov!“

„Ljudje vsakogar sovražijo, ki je bogatejši od njih, moj otrok. Kakor pa vidiš, imam tudi prijatelje. Celo vlada noče, da bi se mi kaj zgodilo in poslala mi je varuhe. Gospod stotnik, pozdravljam vas v svoji hiši. Marija, pripravi gospodu dve sobi v prvem nadstropju, vojake bomo pa nastanili v drugem nadstropju.“

Stradello je to govoril navidezno mirno. Komaj pa je hči odšla, začel se je tresti in s strahopetnim glasom je vprašal stotnika:

„Je torej res, da mi preti nevarnost?“

„Res je, res! Preti vam velika nevarnost in morate biti na vse pripravljeni. Toda upam, da bomo kmalu gotovi s puntajočimi kmeti. Že samo pogled na nas vojake jih bo morda ukrotil. Morda do prelivanja krvi niti ne pride!“

„To tudi jaz upam!“ tolaži se Stradello sam.

„Oprostite, gospod, da se zopet poslovim!“ nadaljuje častnik in se prikloni. „Ljudje me čakajo in moram k njim, da jih pripravim in privedem v vašo hišo!“

Komaj je stotnik odšel, že pride Marija k očetu. Lice je imela rudeče.

„Oče, skoraj bi lahko povedala, katerega bi si znala izbrati za moža. Nobenega izmed priliznjenih snubcev nisem dozdej marala, pa — stotnik Tedesko bi mi bil po volji!“

„No — pri tebi dela ljubezen čudno nagle korake!“ reče ji oče in ne ve, kako bi sodil o njeni izberi. Premnogokrat ga je mučila tajna skrb, kaj bo z Marijo, ker je vse dozdanje snubce zavrnila in ni za nobenega marala. In stotnik Tedesko? Prijazen in lep človek je; ali ima kaj premoženja ali ne, to je zadnja briga, saj ga bo imela Marija več nego dovolj.

Pri obedu se je častnik pokazal kot veselega in nadarjenega človeka. Ni mu zmanjkalo zabavnega govora in Marija ga je z veseljem poslušala. Častnik bi bil moral biti slep, ako bi ne bil opazil vtisa, ki ga je naredil na Marijo.

Po obedu je Stradello čutil hude bolečine in moral je od družbe. Častnik in hči sta se pa še dolgo pogovarjala in kmalu sta si drug drugemu razodela svojo ljubezen. — — —

Ko je bil stotnik zvečer sam v svoji sobi, korakal je zamišljen po sobi gor in dol in razne misli so mu rojile po glavi. Začel je govoriti sam s seboj:

„Ni dvoma, da sem se zaljubil v lepo Marijo in da tudi ona mene ljubi. Izmed vseh žensk, kolikor sem jih še srečal v svojem življenju, je ona edina, na katero z resnostjo mislim. Kar pa

sem sklenil radi njenega očeta, radi nesramnega oderuha, da ga hočem pri prvi priložnosti obesiti, bom tudi izvršil, ker sem tako prisegel. Hiša bo zgorela in ko bodo kmetje po Kalabriji videli žar ognja, bodo si lahko z veseljem pripovedovali, da jih je Fra Diavolo rešil najhujše šibe. Zdaj pa nemudoma na delo!"

Častnik torej ni nihče drugi bil, nego glasoviti Fra Diavolo. Takoj se je podal k svojim ljudem in jih pripravil za napad.

„Vsi se boste podali dol in boste obkolili hišo, da nam stari grešnik za vsak slučaj ne pobegne. Hišo zažgite na več krajih, kaj pa bom jaz s starcem naredil, naj vam ne bo nič mar. Zdaj pa pojdite in poženite rudečega petelina na streho!"

Ko je Fra Diavolo hitel po stopnicah, da bi došel v starčevo sobo, so tudi roparji hiteli na prosto. Da se zdaj ni vse godilo mirno, ni treba povedati. Stopivši v sobo je našel Fra Diavolo starca sedečega v postelji. Tresel se je strahu, ker ga je bil glasen ropot vzbudil iz spanja. Brž ko je zagledal Fra Diavola, se mu je lice zjasnilo, pomolel mu je roko nasproti, rekoč:

„Vi ste, gospod stotnik? Oh, kakšna sreča za mene — kaj ne, da me boste branili pred puntajočimi kmeti?"

„Gospod!" odgovoril je roparski glavar, „zdi se mi čas, da vržem krinko z lica. Jaz

nisem stotnik Roman Tedesko, nisem častnik in tudi nisem poslan od vlade, kakor menite; stojim pa pred vami v imenu nesrečnega ljudstva, katerega ste dozdej na najgrši način izsesavali in mislim, da stojim pred vami tudi v imenu božje pravice, ki hoče, da vas bo konec.“

„Sveti Bog!“ začel je Stradello stokati, „če niste torej častnik in niste poslani od vlade, kdo pa ste?“

„Fra Diavolo sem — ropar iz Kalabrije!“
Z groznim krikom omahne stavec nazaj in bil je tako prestrašen, da ni mogel ziniti niti besede. Ležal je nekaj časa kakor mrlič, preden se je nekoliko vzdramil in začel klicati na pomoč.

„Na pomoč, na pomoč! Oh, — moja Marija!“

„Ne bojte se za njo! Danes je postala moja nevesta in nihče se je ne bo dotaknil.“

„Nesramnež — lažeš!“ kričal je stavec, ki je pri omembi ljubljenega otroka dobil novih moči.

„Fra Diavolo ne laže!“ zavrnil ga je ropar ponosno. „Marija je postala moja nevesta, postala bo moja žena, vzal jo bom s seboj v gore in živel bo celo srečno.“

„Moja kletev te naj zadene — umori me zdaj, ko si zapeljal mojega edinega otroka!“

Fra Diavolo je stegnil roko po starcu, da bi ga zgrabil za vrat. Toda skoraj ga je grozilo. Pred uro je še držal lepo starčevo hčer v svojih rokah, zdaj bi pa naj umoril njenega očeta. Toda

spomnil se je prisege in rekel si je, da mora po nji ravnati. Že je segel za pas, da bi z bodalom končal starčevo življenje. Pa mu ni bilo treba; starec je bil že mrtev; mrtvoud ga je bil umoril.

„Tem boljše!“ zamrmral je Fra Diavolo in je bodalo shranil. „Naključje ali pa božja previdnost sta mi vzela krvavo delo.“

Nato je hitel iz sobe in bil je zadnji čas. Na stopnicah ga je že začel dušiti dim. Hitel je, da reši Marijo. Ta je imela tako trdno spanje, da ni ničesar slišala. Šele ko je prišel Fra Diavolo in jo začel klicati, se je vzbudila.

„Vstani, Marija — zadnji čas je, da beživa! Hiša gori in roparji so jo zažgali. Jaz pa — jaz sem njihov glavar. Jaz sem Fra Diavolo.“

Fra Diavolo se je v začetku bal, da se ga bo Marija prestrašila. A ni bilo tako.

„Kaj mi je mar, kdo si! Samo da te ljubim!“

„Ali boš hotela biti moja žena?“

„Hočem — ali kaj bo z mojim očetom?“

„Tvoj oče je mrtev. Mrtvoud ga je zadel, ko je slišal, da hiša gori. Strah ga je umoril!“

Marija je sicer začela jokati in tarnati, pa Fra Diavolo jo je zgrabil in odnesel iz goreče hiše. Niti minute ni prehitro prišel na prosto. V prihodnjem trenutku je bilo vse v plamenu. Fra Diavolo je imel v gozdu skritega konja. Roparji so se peš podali v gore, glavar pa je sedel na konja in vzel Marijo pred se.

Po daljšem jezdenju je dospel roparski glavar s svojo izvoljenko v skrito votlino, ki je bila visoka in prostorna in je imela vso potrebno hišno in drugo opravo.

„Iz palače si prišla, draga Marija, in stopaš v votlino, a verjemi mi, da boš tudi v tem novem stanovanju srečna — srečnejša morda, kakor si bila doma.“

„Kjer si ti, dragi moj,“ rekla je Marija, „sem tudi jaz rada in tam bom tudi srečna!“ —

Po vsej Italiji je vzbudila smrt generalnega davčnega najemnika in požar njegove hiše velikansko pozornost. Ta čin je naredil Fra Diavola takoj ljubljenca vseh revnih in posebno ljubljenca kmečkega prebivalstva. Ljudstvo, ki je moralo prej plačevati ogromne in krivične davke, si je oddahnilo; začelo je popevati pesmi o Fra Diavolu in ga slavilo kot rešitelja in — junaka.

VI.

Za domovino.

Trdilo se je, da je bil Fra Diavolo narava, ki ni poznal zvestobe. Pa svoji izvoljenki je ostal zvest. Cel čas, nad pol leta, je mirno živel z njo v svoji votlini in ravno v tem času je bil kot ropar najbolj blag in ni niti enkrat prelil kri, nasprotno pa je ravno v tem času storil največ dobrega. Saj mu pa denarja tudi ni nikdar primanjkovalo in bilo je znano, da je prav rad delil darove in da je vsakemu siromaku rad pomagal. Ljudje so si pripovedovali o neštétih slučajih, v katerih je Fra Diavolo storil kako dobroto; posebno usmiljenje pa je čutil z ubožci, ki niso imeli vseh zdravih čutov in najbolj so se mu smilili slepci.

Še dandanašnji, po sto letih, kadar sede laški kmeti ob dolgih zimskih večerih za mizami in se pogovarjajo, pripovedujejo si dogodke iz Fra Diavolovega življenja in si obnavljajo spomin na glasovitega roparja, ki je rad pomagal ubogim in je bogatine sovražil.

Marija je pazno skrbela ne le za Fra Diavola, ampak tudi drugim roparjem je bila skrbna gospodinja. Vsi so jo častili. Kadar in odkod so prišli domu, vsikdar je bilo za hrano preskrbljeno; ako je prišlo do spora med katerim roparjem in glavarjem, vsikdar je Marija posredovala in gledala, da se je zopet sklenil mir. Njej na ljubo je Fra Diavolo krotil svojo divjo jezo in je vsakomur odpustil.

In vendar ni bila sreči odmerjena dolga doba. A temu ni bil on kriv, ampak kriva je bila usoda, ki je zahtevala, da je moral ropar igrati celo drugo ulogo, kakor jo je bil igral dozdej.

Takratni časi so bili burni, polni nadlog in stisk, a ne samo za Italijo, ampak za celo Evropo. Na dan je stopil mož velikan, ki je ljubil vojsko in kri, ki je hotel podjarmiti ves svet. Iz nizkega rodu, iz meščanske hiše je stopil med svet in znal si je pridobiti vladarski prestol; ni mu ga bilo pred njim v svetovni zgodovini enakega in bržčas mu ga tudi nikdar več ne bo. Ta mož je bil Napoleon Bonaparte; pred njim je kmalu trepetala vsa Evropa. Seveda je Napoleona bodla v oči sosebnost tudi Italija, ki je bila takrat razcepljena v mnogo malih državic, ki so se premnogokrat bojevale tudi med seboj in se niso mogle mogočnemu napadalcu mnogo ustavljati. Napoleon je hotel narediti konec špansko-burbonski hiši in računal je, da bodo južni Italijani, ki so

bili siti kralja Ferdinanda, tega takoj zapodili, kakor bodo Francozi prestopili Alpe.

Toda Napoleon je za zdaj slabo računal. Ferdinand je še vseeno imel mnogo privržencev. Poyrh pa se je začela vzbujati tudi narodova zavest in kralj neapolitanski se je kmalu lahko popolnoma zanašal na svoje ljudstvo, česar se prej niti v toliki meri nadejal ni. Kdor je bil Italijan, vsak je zgrabil za orožje.

„V boj proti Korzu, v boj proti Napoleonu!“ Ta klic si kmalu slišal povsod.

Treba se je bilo pripraviti za odločilen boj, treba je bilo z večjo vojsko stopiti Francozom nasproti. Vsaka moč, vsaka roka je bila dobra in dobrodošla. Po vsej deželi so hodili kraljevi častniki in poslanci in so vabili može v boj.

Nekoč pripeljejo roparji pred Fra Diavola moža, ki se je bil dal od straž mirno ujeti in ki je vedno izražal le željo, da bi rad osebno govoril z glavarjem. Mož je bil oblečen kakor kmet, toda kakor bogat in premožen kmet. Na suknji iz dobrega sukna je imel prišite velike srebrne gumbe, a v žepu je imel veliko mošnjo denarja, ki jo je radovoljno pokazal roparjem. Sploh se je delal tako, kakor bi se rad dal ujeti. Fra Diavolo je ravno stal pred svojim brlogom, ko so mu prignali ujetega.

„Ali si ti Fra Diavolo, — roparski glavar?“ vprašal je prišlec, katerega so še trdno držali roparji.

„Molči in ne vprašuj, dokler te jaz prvi ne vprašam!“ zavrne ga Fra Diavolo osorno. „Tukaj sem jaz gospodar. Skoraj bi imel veselje obesiti te tam na najvišje drevo, da bi vedel, kakšen red velja v roparskem taboru.“

„Ne stori tega, Fra Diavolo,“ odgovori mož, ki je bil star kakih štirideset let in katerega obraz popolnoma nič ni sodil h kmečki obleki. „Ali če me hočeš obesiti, naj se prej s teboj nekaj pogovorim. Imam ti nekaj važnega povedati, nekaj nujnega.“

„Stopite nazaj!“ zapove glavar roparjem. „Zvežite pa še prej tujcu roke na hrbtu, da nam slučajno ne pobegne. Previdnost je vsikdar dobra.“

Nato zapove prišlecu, naj stopi bližje in naj pove, kaj mu ima važnega in nujnega poročati.

„Sezi v notranji žep moje suknje!“ reče jetnik. „V žepu boš našel kraljevo pismo, iz katerega boš lahko razvidel, da sem kraljevi tajni svetovalec in se imenujem Lepanto.“

Fra Diavolo se začudi. Ali je postal jetnik blazen ali se je mislil s svojimi nesramnimi lažmi rešiti. Vseeno — Fra Diavolo je storil po moževi volji, segel mu je v žep in je potegnil iz njega veliko pismo s kraljevim pečatom in podpisom: Ferdinand, kralj neapolitanski.

„Čemu prihajate k meni? Kakšne namere imate?“ vpraša glavar. „Aha, si že mislim! Bržčas me hočete pregovoriti, da se naj prostovoljno udam. Toda, ljubi prijatelj, ako kaj takega mislite,

tedaj se le urno vrnite k onemu, ki vas je poslal. Naj pride sam in naj sam skusi Fra Diavola ujeti. Pa mu recite, naj vzame vsaj pol svoje vojske s seboj, ker drugače se Fra Diavolo ne da uloviti.“

„Poslušaj me, Fra Diavolo!“ odgovori jetnik. „Kralj me pošilja k tebi, da ti naznanim, kako ti kralj vse odpušča. Zdaj mi pa sezi v drug žep moje suknje. V njem boš našel še eno pismo. Beri ga, tebi je namenjeno!“

Fra Diavolo prebere pismo in med čitanjem se mu obraz razsvetli. Vesel pokliče Marijo in ji da pismo brati. Glasilo se je:

„Mi Ferdinand, po božji volji kralj neapolitanski in sicilijanski, odpuščamo roparskemu glavarju, imenovanemu Fra Diavolo, vsa dozdej storjena hudodelstva. Prosto se lahko pokaže povsod, kjer mu je ljubo. Ker pa živimo v hudih časih in je Naše kraljevo srce polno skrbi za domovino, katero hoče napasti drzni Francoz in Nas hoče odstaviti ter Nam vzeti svete pravice, katere Nam je podelil sam Bog, vsakega poštenega podložnika, ki pošteno ljubi svojo domovino, kličemo k orožju in mislimo, da tudi Fra Diavolo čuti v prsih toplo srce za Kalabrijo. Naša želja je videti pogumnega moža, ki se je v mnogih bojih izkazal, v vrstah Naše vojske.

In tako imenujemo Fra Diavola za samostojnega poveljnika svoje čete in sploh

čete, katero bo zbral in ga pozovemo, da pride nemudoma v Neapel, ker drugače ne more skupno z Našo vojsko korakati proti nasprotniku.

Ako se bo Fra Diavolo pokazal kot pogumnega in zanesljivega bojevnika, se mu bo hvaležnega izkazal

kralj Ferdinand.“

„Ali pa ni to pismo past ali prevara, da bi se me z zvijačo dobilo v oblast?“ vpraša Fra Diavolo, ko je Marija prečitala pismo. „Mož, ako bi me hoteli prevariti, ako bi me hoteli —“

„Kralj te ne bo varal!“ odgovori Lepanto ponosno, „kralj stoji previsoko, da bi se posluževal takih sredstev.“

Marija je veselo objela svojega ljubimca. Njena najsrčnejša želja se ji je spolnila. Res je srečno in zadovoljno živela na njegovi strani, a na tihem si je vedno želela, da bi opustil nemirno roparsko življenje in se posvetil poštenemu poklicu, ki bi mu bil povolji. Rada bi ga bila videla spoštovanega in občudovanega. Zdaj se mu je nudila najlepša priložnost: lahko bi postal slaven junak, velik mož.

„Ne dvomi, Fra Diavolo!“ rekla je Marija. „Zaupaj kralju, ne bo te varal. Zberi svoje ljudi, zberi mož, kolikor jih moreš in korakaj h kraljevi vojski. Tudi jaz te bom spremljala, tudi jaz sem Italijanka, ki čuti v prsih srce za revno domovino!“

„Hvala, Marija!“ odgovoril je Fra Diavolo. „Niti trenutka nočem zamuditi in takoj storim vse po kraljevem povelju. Možje, odvežite jetniku roke! Oprostite, gospod Lepanto, da se je tako ravnalo z vami, toda saj morate vedeti, da ne more zasledovani ropar storiti drugače. V moji votlini si lahko nekoliko odpočijete in se okrepčate: imam dovolj okusnih jedi in žlahtnih vin. Ti, Marija, boš postregla našemu gostu, jaz pa grem k svojim ljudem, da jih navdušim za novo stvar.“

Ni mu bilo treba mnogo govoriti. Komaj so roparji slišali, kaj namerava njihov glavar, že so bili vsi pripravljeni iti z njim. Lepanto jim je lahko povedal, da bodo kot četniki tudi oni brez skrbi nastopali povsod in da bodo varni pred vsakim zasledovanjem.

Isto noč je bilo mnogo veselja v roparski votlini. Pilo se je in jedlo in vršile so se priprave za odhod. Roparji so bili veseli, ker so iz njih nakrat postali pošteni kraljevi vojaki.

Proti jutru je odkorakalo okrog osemdeset mož proti Neapelju. Bila je res primeroma mala četa, a vsak mož je štel za dvajset vojakov. Kakor strela se je po vsej Kalabriji razširila novica, da je kralj pomilostil Fra Diavola in njegovo četo in ga pozval k svoji vojski. Marsikateri delavec je zapustil orodje, marsikateri kmečki fant je zapustil plug in se pridružil Fra Diavolovi četi. Ta je vi-

dezno rastla in ko je Fra Diavolo prispel v glavno mesto, imel je zbranih okrog petsto mož.

Dne 7. maja 1806 je Fra Diavolo pokazal svojo četo kralju Ferdinandu na dvorišču dvornega gradu. Kralj mu je podal roko in se mu je zahvalil, da ga je tako naglo slušal in mu pripeljal toliko bojevnikov. Še enkrat mu je zagotovil, da mora biti vse, kar je prej storil hudega in protipostavnega, pozabljeno in izbrisano. Duhovnik je brž potem blagoslovil bojevnike, morali so priseči, da se bodo zvesto bojevali za domovino in ne bodo učinjali nikakih izgredev. Cel čas je bila tudi Marija navzoča, ki je bila oblečena v moško obleko in je stala za Fra Diavolom.

Tri dni je še imel časa s svojimi ljudmi in medtem si je dobro odpočil po dolgem potu in si za boj pridobil novih moči. Vsi njegovi ljudje so dobili konje, kolikor jih že niso imeli in v vojski so jih splošno zvali kalabreške jezdece.

Francozi so bili medtem že prodrli v bližino Rima in od tukaj so bili namenjeni udariti na Neapolitansko. Bil je zadnji čas stopiti prodirajočemu sovražniku nasproti. Fra Diavolovi jezdecii so drli pred drugo vojsko naprej in so bili kmalu dobro znani. Neumorni, vajeni divjega in napornega življenja, so bili najboljši vohuni; povrh so bili do skrajnosti neustrašeni in kamor so žvižgale njihove kroglje, povsod so zadele dobro in do živega.

Tudi Francozom so bili kaj kmalu znani divji jezdeci. Šel je nek poseben strah pred njimi. Fra Diavolo se je kot četovodja izkazal najboljše. Imel je popolnoma vojaški red in njegovi ljudje so ga na prvo besedo ubogali. Povrh pa je imel poleg svoje odločnosti nek poseben pregled, ni dolgo premišljal in za vsak slučaj je bil pripravljen.

Obseg naše knjižice je premajhen, da bi mogli Fra Diavolu slediti povsod, kamor ga je nesla bojna sreča.

Neko noč je napadel francosko taborišče. Sam se je najprej priplazil do sovražnih straž in ko je te pobil in zabodel s tako naglico, da je ostalo vse tiho, napadel je s svojimi ljudmi speče sovražnike, mnogo jih je pobil, ostali pa so pobegnili, ker so menili, da je cela vojska za Fra Diavolovimi ljudmi. Poleg drugega plena je napadalec dobil tudi precejšnje število goved. Dobil je za ta svoj čin pohvalno pismo od kralja in kdo ve, kako bi se mu bila obrnila usoda, ako bi ne bilo tako kmalu konec Ferdinandovega vladanja. Mogoče bi se bil spravil do visokih vojaških časti in bi ne bil vzel tako nečastnega konca.

Fra Diavolo je dobil v bojih mnogo ran, a nobene ni spoznal za tako hude, da bi bil moral iti z bojišča. Njegova četa se je pomalem zmanjšala na tristo mož; ostali so bili padli in le malo jih je prišlo v ujetništvo. Raditega pa četa nikakor ni izgubila poguma in drznosti. Kadar jih je po-

veljnik pozval, vsikdar so bili takoj pripravljeni slediti pogumnemu vodji.

Pa je prišel dan, ki je odločil Fra Diavolovo usodo. Bil je dan glavne bitke. Boj se je bil na vseh koncih in krajih z največjo požrtvovalnostjo. Kjer so krogle žvižgale najgosteje, tam je bil Fra Diavolo s svojimi ljudmi. Ostali vojaki so imeli za njim primeroma lahko delo.

Skoraj je bil že vrgel levo krilo in zapodil nasprotnika v beg, kar zasliši zadi glas francoske trombe. Ko se ozre, vidi močno krdelo francoskih jezdecev, katere je cenil na dvatisoč mož. To je bila huda premoč, za upehano moštvo nepremagljiva četa, ki je povrh še prihajala zahrbtno. Takoj je spoznal, da je bilo zdaj edino mogoče rešiti še življenje — domovini se ni dalo danes več pomagati. Od bližnjih gričev so začeli povrh francoski topovi, ki jih prej ni bilo videti, bljuvati na Neapolitance. Kmalu je bila zmaga Francozom zagotovljena.

Fra Diavolo je še videl, kako so začeli njegovi ljudje omahovati, kako so naposled začeli bežati. Tudi Fra Diavolo je moral misliti na beg. S peščico zvestih se je prebil skozi napadajoče jezdece; bil je s sabljo okrog sebe, da ga je bilo groza gledati.

„Ali ni to Fra Diavolo, vodja kalabreških jezdecev?“ slišal je glas francoskega častnika

poleg sebe. „Ha, gotovo je! Tega moramo dobiti in še danes bo visel.“

„Tepec, prej me moraš imeti, potem me boš obesil!“ zakričal je Fra Diavolo in že v prihodnjem trenutku je porinil sabljo nasprotniku globoko v grlo, da je smrtno zaboden padel s konja.

Vedno dalje in dalje je šel divji beg. Marija se je zvesto držala s svojim konjem ob Fra Diavolovi strani. Že je mislil divji četovodja, da bo srečno ušel, kar zasliši za seboj strel in poleg sebe krik. Marija je začela v sedlu omahovati. Fra Diavolo je bil takoj ob njeni strani, z močno roko jo je potegnil pred se na svojega konja in zdaj je videl, da je v prsi ranjena.

Vendar se mu je posrečilo uiti. Z njim se je rešilo še okrog sedemdeset njegovih ljudi. Vsi drugi so ostali na bojišču in nobeden ni več gledal lepo modrega neba, ki se je po bitki razprostiralo nad njihovo nesrečno domovino.

Toda Fra Diavolo ni izgubil samo večino svojih ljudi, ampak on je izgubil tudi svojo zaslombo, svojega angelja miru in sprave.

Na potnem konju je dospel s svojim bremenom v neko vas in čeprav si je lahko mislil, da bo v pol ure mogoče tudi že Francoz za njim, vendar je moral s konja, da je zanesel težko-ranjeno v krčmo, ki je bila ob cesti sredi vasi. Prosil je za sobo in radovoljno so mu ustregli in mu pomagali Marijo nesti v posteljo. Fra Dia-

volo ji je pogledal rano, da bi vedel, kako bi se ji dalo pomagati. A bilo je prepozno. Kroglja je ranila pljuča tako, da se je kri razlila po prsih in je Marija kmalu začela umirati.

Fra Diavolo se je obnašal, kakor bi hotel obupati. Še enkrat ga je milo pogledala, mu stisnila roko in njenega življenja je bil konec. V svoji obupnosti bi si bil porinil nož v srce, ako bi ga ne bili držali njegovi tovariši, ki so se bili zbrali okrog njega.

Hitro potem je Fra Diavolo plačal krčmarja za trud, nesel je mrtvo Marijo na konja in kakor je prej prijezdil s težkoranjeno, tako je odjezdil z mrtvo. Ni hotel, da bi odjezdil brez nje; ker je vedno živela na kalabreški zemlji, naj tudi počiva v nji. Povrh bi je pa tukaj tudi ne mogel pošteno pokopati, ker so mu bili Francozi za petami.

Prinesel jo je domu in jo dal pokopati. Kmalu ni imel za ljubljeno osebo drugega spomina kakor kup prsti, ki je pokrivala truplo one, katero je resnično ljubil.

Da je izgubil Marijo, ta nesreča je bila usodna za njegovo nadaljnje življenje.

Drugo jutro je zbral svoje tovariše, kolikor mu jih je še bilo ostalo iz prejšnjih dni roparskega življenja.

„Moji dragi prijatelji!“ rekel jim je, „bili ste vojaki in kralj vas je oprostil, da se lahko obrnete, kamor se hočete, da greste svobodno lahko po

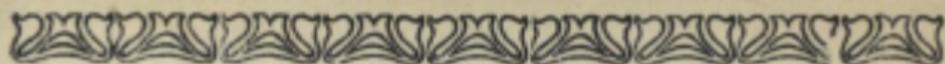
svojih opravkih in živite kot pošteni ljudje. Kar se moje osebe tiče — zopet bom začel starovajeno roparsko življenje. Toda ker vidim, da bo Francoz zasedel vso nesrečno Italijo, sem si začrtal nalogo, da mu hočem ostati dosmrten sovražnik in da hočem naše kmečko ljudstvo hujskati proti njemu. Če pa hoče kateri z menoj, rad ga pripoznam za svojega tovariša, a pripravljen mora biti, da gre gotovi smrti nasproti. Francozom se ne moremo ustavljati in če se bomo bojevali proti njim, nas bo svojevoljno pokončal. Jaz se ne bojim smrti! Saj sem ji premnogokrat neustrašeno gledal v obraz. Ali gre kateri z menoj?“

Vsi navzoči se kakor enoglasno oglase:

„Vsi gremo s teboj! Ne zapustimo te in če nam je smrt že jutri gotova!“

Fra Diavolu so se zasvetile oči. Mislil si je: ljubezen mi je neizprosna smrt vzela in če sem revnejši za ta zaklad, vendar mi je ostalo prijateljstvo zvestih mož.

VII.

V veliki nevarnosti.

Fra Diavolo je bil torej zopet ropar. Ravnal je zopet po svojih prvotnih načelih: bogatinu vzemi, ubogemu daj. Da pa pri teh svojih načelih ni pozabil v prvi vrsti seveda sebe, je umljivo. Živel je prav dobro.

Kmalu se je seznanil z bogato udovo, katera je skušala lepega moža prikleniti nase, čeprav je vedela, kaj je. Pa Fra Diavolo jo je vodil za nos. Obiskal jo je sicer večkrat, a ko je videl, da ima starikava žena vendarle še nekoliko prevroče srce, olajšal jo je za nekaj tisočakov in naposled je začel pomalem izostajati. Ljubezni željna udovica je začela postajati nemirna in začela je iskati uzroke. Kmalu jih je našla. Izvohunila je, da se Fra Diavolu veliko bolj dopade neka črevljarjeva hčerka, ki ima pred njo to prednost, da je zelo mlada in zelo lepa.

Fra Diavolo si niti mislil ni, kako nevarna mu zna postati ljubosumna udova, ki ni mogla

prenešti misli, da bi je Fra Diavolo ne ljubil. Udova je sklenila, da se hoče maščevati in da raje umrje, nego pusti ljubljeneža moža kateri drugi.

Naposled se je z mislijo na smrt tako sprijaznila, da ni hotela več dalje živeti. Toda sama umreti tudi ni hotela. Sklenila je, da ji mora v smrt slediti tudi Fra Diavolo.

Za ta namen si je preskrbela strupa, katerega si je v takratnem času za drage denarje vsakdo lahko nabavil. Bila je mala stekleničica s kristalno čisto tekočino. Par kapljic te tekočine je zadostovalo spraviti zdravega človeka s tega sveta.

Udova je bila silno razburjena, ko je imela strup doma. Vrgla se je na posteljo in je jokaje tarnala, ali ni res drugega pripomočka. Ni našla drugega — vedela je, da ljubljenež mož ne mara zanjo. Ljubosumnost ji je vzela ves um in ljubosumnost je strast, katera pomalem ugonobi vse nežno v človeški duši in naredi iz človeka zverino.

„Deset kapljic za moško osebo, za žensko je dovolj osem!“ ji je rekel dotičnik, ki ji je prodal strup.

Pri prvi priložnosti je sklenila uporabiti pogubonosno tekočino. Poiskala je Fra Diavola in da bi ga tem gotovejše zvalila k sebi, delala se je popolnoma mirno, kakor bi se tudi njena ljubezen do njega bila nekoliko ohladila. Povabila

ga je k sebi, rekoč, da obhaja danes poseben spomin in da si želi njegove družbe. Pripraviti je dala imeniten obed in naj ji nikar ne odreče vabila.

Fra Diavolo je obljubil, da pride ob gotovi uri, ker je z veseljem opazil, kako je bila mirna in ker je mislil, da se je le na dober način najbolje odkriža.

Ona se je vrnila domu in začela delati priprave. Najprej je preskrbela dober obed, potem pa je služinčadi dala prosto, rekoč, da jih danes ne potrebuje in da gredo lahko po svojih opravkih ali kamor hočejo.

Kakor je bila sama doma, pogrnila je mizo in izbrala najdražje in najlepše namizno orodje. Potem se je oblekla v svojo najlepšo obleko in pripravila dva kozarca. V prvega je nalila deset kapljic strupa, v drugega pa osem; prvi kozarec je bil namenjen Fra Diavolu, drugi pa njej.

Točno ob napovedani uri je prišel povabljenec. Bil je z udovo prijazen kakor vsikdar, ona pa danes mirna kakor še nikdar prej. In ker je bila tako hladna, menil je Fra Diavolo, da bi bilo umestno, ako bi bil on sam danes nekoliko živahnejši. Postal je torej skrajno vesel, skoraj razposajen, jedel je obilo in pripovedoval je zdaj o tem, zdaj o onem. Tudi dovtipov je imel obilico na razpolago. Pripovedoval ji je o svojih podjetjih, ona pa je bila zelo malobesedna. Na-

posled je natočila najboljšega vina, ki ga je imela pri hiši.

Da bi jo naredil veselejšo, primaknil je stol njej bližje in ji hotel napiti. Po naključju je prijel za njen kozarec in preden je ona opazila, ga je naglo izpraznil in ga nekaj časa držal kvišku. Mirno ga je postavil zopet na mizo.

Zdaj je šele ona opazila, da ni izpil njemu namenjenega kozarca.

Misleč si: „Ah, kaj — dve kapljici semalitja — ne bo toliko razlike!“ dvignila je tudi ona svojo čašo in jo naglo izpraznila.

Strup ni začel takoj delovati. Pogovarjala sta se še naprej.

„Ali že veš, draga,“ pravil je on, „da me zopet silno zasledujejo? Ti francoski psi, ki imajo že vsa mesta v Kalabriji v svoji oblasti, so razpisali nagrado za mojo glavo. Toda, kakor vidiš, do zdaj jo še imam. Napoleon sam se prav močno zanima za mene. Dal je razglasiti, da dobi tisti, ki me živega ujame ali mrtvega privede h kakšni francoski posadki, deset tisoč frankov (kron). V razglasu me imenuje slaboglasnega bandita. Jaz si pa mislim, da je Napoleon sam največji ropar. Pri-poveduje se tudi, da ako me živega dobe v roko, ne bodo z menoj ravnali kakor s kakim kraljevim častnikom, kakršen sem še vedno, ampak kakor z navadnim postopačem in me ne bodo ustrelili, ampak obesili. No — zdaj me še nimajo!“

Tako je pripovedoval naprej, smejal se, bril burke, pa tudi klet. Pripovedoval ji je tudi, kako je prekanil bogatega Angleža, ki je potoval skozi gorato Kalabrijo.

„Imel je dobro okvarjen voz, v katerem je vozil celo zalogo nabitih pušk in samokresov; tudi več ostro brušenih mečev je imel s seboj. Bilo je v mestu Mesini, kjer je nekaj časa v najboljši krčmi počival. Že prvi dan se je seznanil z nekim Francozom, ki je tudi potoval skozi Kalabrijo. Francoz je tarnal, da mu je silno neljubo potovanje, ker se boji glasovitega bandita Fra Diavola. Angležu se je Francoz silno dopadel, videti je bil močan in prvi si je mislil, da bi ne bilo slabo imeti ga za spremljevalca. Ponudil mu je torej drugi sedež v svojem vozu in Francoz je z veseljem in navidezno prav hvaležen sprejel ponudbo. Francoz se je izkazal kot izvrstnega strelca in ko sta čez nekaj dni odpotovala, čutil se je Anglež veliko varnejšega. Vedel seveda ni, da se je lastnovoljno podal k volku v jamo. Voz se je pripeljal v divje gorat kraj, ki je bil prava puščava. Ravno je Anglež gledal pri oknu ven, kar ga Francoz od zadi krepko pograbi za vrat, ga vrže nazaj in preden je Anglež vedel, s kom ima opraviti, je že zvezan ležal na svojem sedežu. Francoz pa se mu je uljudno predstavil — kot Fra Diavolo in mu je prijazno vzel ves denar, zlato uro z verižico, srebrno tobačnico in nekaj dragocenih

prstanov. Da — zapomnil si bo Fra Diavola do smrti!“

Pripovedovalec, ki je bil dozdej skrajno dobre volje in je gladko pripovedoval, začel je postati nemiren. Premikal je stol, nagibal se zdaj sem, zdaj tja.

„Kako čudno mi je!“ rekel je.

Tudi udova je začela postajati nemirna. Lice ji je obledelo, mrzel pot ji je stopil na čelo in morala se je nasloniti na stol.

„Fra Diavolo!“ rekla je z umirajočim glasom, „to je smrt! Zastrupila sem tebe in sebe, ker mi nisi bil zvest. Tudi ti moraš — umreti. — Nisem — hotela — — — — — moj moraš — — ostati. — — Če ne — v življenju — — — pa — v — smrti! — — —“

„Nesrečnica, kaj si storila!“ zakričal je Fra Diavolo in je skočil kvišku, kajti ona je ravno omahnila in hotela pasti s stola. Prijel jo je in položil na posteljo, a videl je, da je že mriva.

Pa tudi on sam je čutil, kako divja strup v njem. V želodcu in črevih je čutil neznosne bolečine, kakor bi mu žareč plamen segal do srca. Zakričal je vsled prehudih bolečin — čeprav še prej kdaj tudi pri najhujših ranah ni dal glasu od sebe. Skočil je k oknu, da bi klical na pomoč, da bi pozval koga, naj mu gre po najbližjega zdravnika.

V zadnjem trenutku pa se je spomnil, da bi bilo to nevarno zanj, da bi ga znali spoznati, ga vprašati po imenu in ga izročiti Francozom, katerim je prizadal že toliko škode na imetju in življenju. V duhu je videl vislice, v duhu se je videl visečega med nebom in zemljo in okno, katerega je bil že odprl, je takoj zopet zaprl. Kakor pijan se je splazil iz sobe, da bi prišel v kuhinjo do vode. Dozdevalo se mu je, da bi mu ta znala pogasiti ali vsaj polajšati pekoči ogenj v želodcu.

Do kuhinjskih duri se je še priplazil; tam pa so ga moči zapustile skoraj popolnoma, da je moral počivati. Le z največjim naporom je odprl duri, došel do vode in jo začel v dolgih požirkih piti.

Nakrat pa je omahnil in padel na tla. Omedlel je.

Kako dolgo je ležal v omedlevici, ni vedel; ko se je zopet zavedel, se mu je dozdevalo, kakor bi bil spal. Hotel je vstati, a je bil tako slab, da ga niso hotele noge držati. Nasprotno pa so bolečine precej popustile.

„Oh, ko bi mogel le malo mleka dobiti,“ rekel si je nesrečnež, „mleko dobro upliva pri zastrupljenju.“

Zbral je vse svoje moči in naposled se mu je posrečilo vstati. Taval je k omari in tukaj je našel zaželjeno mleko. S slastjo se ga je napil. Učinek je bil isti, kakor sploh pri zastrupljenjih, ako se

jim da mleka: želodec se je izpraznil in ponesrečenec se je čutil olajšanega. Samo slab je bil.

Kakor je bil slab, ni mogel misliti, da bi smel na ulico; znal bi omahniti, pasti ali celo obležati. Ljudje bi ga pobrali, zanesli v bolnišnico ali katero drugo hišo, množica bi se okrog njega zbrala, naposled bi ga znal kdo spoznati in izgubljen bi bil.

On, ki ni bil nikdar v zadregi, kaj mu je storiti, si tokrat ni vedel pomagati. Kaj mu je storiti? Ali bi smel tukaj ostati, poleg mrtve udove?

Tudi to se mu je zdelo nevarno. Ako bi ga kdo našel v sobi poleg mrliča, reklo bi se, da je žensko zastrupil, da je njen morilec. Novica bi šla po bliskovo po soseski, po mestu in kmalu bi ga imeli. Pa tudi služinčad se lahko vsak trenutek vrne.

Kaj početi — kaj storiti? Fra Diavolo si je napenjal možgane. Naposled mu je vendar prišla srečna misel. Zanesel je mrliča v njeno spalno sobo, sam pa je legel v jedilnici na divan. Tukaj si je upal v kratkem dobiti dovolj moči. Če pride služinčad domu, rekel ji bode, da gospodinja počiva v spalnici; za silo se bode zlagal, da se je preveč napila močnega vina in hoče imeti miru. Kmalu je zaspal.

Ko se je zbudil, čutil se je precej krepkejšega. Skusil je vstati in šlo je popolnoma dobro. Družino je že slišal delati. Gotovo je kateri izmed

nje stopil tudi y obedovalnico, a ker je videl znanega gosta spati na divanu, je zopet odšel. Mogoče je pogledala hišinja v spalnico in videla gospo oblečeno ležati na postelji; a mislila si je morda, da tudi spava in je zopet tiho odšla.

Fra Diavolo je vstal in se napravil za odhod. Ogledalo mu je kazalo silno bled obraz. In vendar se je smehljal. Ušel je smrti in imel je upanje, da bo kmalu zopet stari Fra Diavolo, kakor je bil prej.

Zunaj je srečal hišinjo. Nasmeljal se ji je in rekel, da gospa še trdno spi, ker je bila vina povžila v preobilni meri; naj jo le pusti mirno spati, dokler ne bo sama poklicala postrežnice.

Hišinja je bila zadovoljna, Fra Diavolo pa je odšel. Za vedno je zapustil hišo, v kateri je prišel v tako silno nevarnost.

Samo par dni se je še mudil v mestu, potem pa se je vrnil k svojim ljudem v ljubljene gore, kjer je lahko prosto dihal in kjer se je lahko gibal. Seveda je trajalo še več tednov, preden je Fra Diavolo popolnoma okreval in so izginili zadnji sledovi.

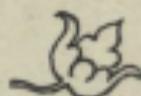
Ko so našli udovo mrtvo, se je po celem mestu govorilo o tajnostnem umoru. Družina umrle je sicer poznala obiskovalca, a le po osebi in ne po imenu. Nikdar se ni izvedelo, kdo je bil dotičnik.

Še dolgo poznej si našel na pokopališču grob s kamenom, ki je pod napisom imena umrle,

njenega rojstva in smrti, imel besede: „Umrli kot žrtev ljubezni!“

Kamen je nekoč naročil pri kamnoseku neznan, lepo oblečen tujec, ki je kamen takoj plačal in obenem dobro plačal spravilo na grob.

Nihče ni slutil, da je bil ta tujec — Fra Diavolo.

VIII.

Zadnja ljubezen.

In vendar je bila usoda odločila, da bo moral Fra Diavolo pasti po ženski roki, kakor se je to zgodilo že marsikateremu glasovitemu roparskemu vodji pred njim in še tudi za njim. Čemu je to tako, se ne da lahko reči. Gola resnica je — ni izmišljotina — da so se še vsikdar našle ženske, ki so iz ljubezni sledile roparjem v njihove brloge, zapustile dom in redno ter mirno življenje in delile nevarnosti in nadloge s svojimi izvoljenci. Po večini bedno, a vročekrvno italijansko ljudstvo je pač drugačno, kakor so ljudstva v hladnejših podnebjih.

Da pa je marsikateri ropar prišel ravno vsled kakšne ženske v nesrečo, je mnogo krivo to, ker pač ženski spol ne ve in se ne da prepričati, koliko je vredna ljuba molčečnost. Česar je polno srce, to rado pri ustih izyre.

Dozdaj je imel Fra Diavolo v ljubezni vedno srečo, toda v trenutku, ko se v naši pripovedi

bližamo njegovemu življenskemu večeru, spoznali bomo osebo, ki je bila usodepolna glasovitemu možu.

Nekoč je bil Fra Diavolo na lovu. Lov je ljubil čez vse in kadarkoli je imel čas, hitel je za divjačino. Navadno je hodil na lov vedno sam; to mu je ugajalo. Seboj je jemal edino lovskega psa, katerega je bil vzel nekemu grofu, rekoč, da bo njemu bolje služil nego grofu; ta ima več časa in priložnosti dobiti si drugega, nego on. Ko so mu tega tuji lovci ustrelili, dobil si je kmalu drugega, toda na poseben način. Izvedel je, da se misli angleška družba, gospod in dve gospe, peljati skozi gozd po cesti, ki je bila najbližja Fra Diavolovemu ležišču. Tudi je izvedel, da ima gospod veliko svoto denarja pri sebi.

Večer se je že nagibal noči in v zadnjem trenutku si je Fra Diavolo namislil, kako bi se dal voz na najpriprostnejši način ustaviti. Čez cesto je potegnil močno žico in ko so pridirjali konji, niso opazili zapreke in so padli. Voz je bil ustavljen.

Včasih je mesto žice dal čez cesto podreti drevo. Vsakokrat, kadar je bil voz ustavljen, je glavar previdno stopil k vozu in zapovedal, naj se mu da denar. Za seboj in po straneh je imel svoje tovariše, ki so čakali z napetimi puškami. Ako se mu ni na prvi poziv ugodilo, ponovil ga je še enkrat in brž potem je vstrelil v zrak. In

ako to tudi ni nič pomagalo, dal je potnike postreliti.

Toda danes bi se mu bilo skoraj slabo go-dilo. Stopil je po stari navadi k vozu, ki je bil pokrit in imel ob vsaki strani po eno okno in je zahteval denar. Istočasno pa je skočil skozi okno velik in močen pes.

Fra Diavolo je bil tako nagel, da je še mogel pravočasno skočiti na stran. Pes pa je v svoji besnosti skočil v roparja, ki je stal ravno za glav-varjem; zagrizel se mu je v vrat in ga podrl. Fra Diavolo je naglo odpasal pas, na katerem je nosil sabljo in je vrgel psu zanjko okrog vratu.

Lahko bi bil žival zadrnil, a usmilila se mu je; pa tudi njena zvestoba se mu je dopadla, zvestoba do svojega gospodarja, katerega je tako pogumno branila. Ko je bil pes ukročen, dal ga je enemu izmed svojih tovarišev držati.

Od psa napadeni ropar je bil po vratu grozno razmesarjen in je močno krvavel. Edina njegova sreča je še bila, da niso pasji zobje zadeli na katero izmed glavnih vratnih žil. Smrt bi mu ta-krat bila neizogibna.

Fra Diavolo je takoj sklenil, da si hoče psa privaditi in ga za svoje namene uporabiti. Še enkrat je zahteval od popotne družbe denar, a je pripomnil, da — ako se njegovi zahtevi takoj ne ustreže — bo dal v prihodnjem trenutku vse postreliti.

Ženski sta začeli ihteti, pri oknu pa se je prikazal Anglež, držeč mošnjo v roki in proseč:

„Glavar, denar ti dam radovoljno. Ravno deset tisoč imam pri sebi in še več bi ti dal, ako bi imel tukaj, — samo psa mi daj nazaj!“

„Gospod“, rekel je Fra Diavolo, „ne vzamem vam vsega denarja, ampak samo polovico — a psa si obdržim. Lahko bi mi bilo vam vse pobrati, ali tako vidite, da znam tudi jaz žival ceniti. Pes je res zvest in zanesljiv in ravno takega potrebujem. Kaj mi je, ako vam pustim par umazanih tisočakov, žival mi je največ vredna!“

Iz začetka je imel res sitnosti z živaljo, ker je bila huda in nevarna in se je bilo bati, da bi znala pobegniti. Več tednov je bila trdno pripeta in Fra Diavolo se je skušal z njo sprijazniti. Vedno ji je sam stregel, dajal jesti in piti in pomalem sta si bila s psom toliko prijazna, da ga je smel z roko gladiti. Pozneje se je popolnoma privadil novega gospodarja in ko je smel vedno z njim na lov in sta se vedno klatila po gozdih, postala sta si neločljiva prijatelja. V marsikateri nevarnosti, pri marsikaterem napadu je bil pes zvest branitelj svojemu gospodarju in več kot enkrat mu je rešil življenje. Kadar sta kje v gozdu počivala, pogovarjal se je Fra Diavolo s psom kakor s kakšnim človekom. Zato je pa v gozdu tudi smel leči k spanju, smel je mirno in brez skrbi spati in počivati, ker je vedel, da ga bo pes zvesto in za-

nesljivo čuval in ga pri najmanjšem šumu z glasnim lajanjem vzbudil.

Nekoč je bil Fra Diavolo zopet na lovu v kalabriških gorah in je imel svojega štirinogatega spremljevalca pri sebi. Bil je neznosno vroč dan in ropar si je poiskal blagodejno senco, v katero je legel.

Ni pa še dolgo počival, ko skoči pes kvišku in začne lajati. Tudi njegov gospodar je naglo na nogah. Pes poleti v grmovje, njegov gospodar za njim in že začne pes goniti lepo mlado srno. Ta je bežala na vso moč, pes za njo in ker ni mogel lovec streljati radi psa, katerega bi bil lahko s srno vred zadel, ker sta bila celo blizu skupaj, hitel je tudi on za bežečima, kolikor naglo so ga mogle noge nesti.

Nakrat pa zapazi lovec pred seboj malo golino, ki ni bila celo nič z drevjem obraščena in na drugi strani goline, pod nizko pečino je stala borna koča, kakor za silo narejena.

Srna je bežala naravnost proti koči. Nakrat se odpro duri in ven prihiti mlado dekle, ki začne kričati, roke viti in proti srni hiteti, proseč:

„Ne storite vendar moji krotki srni nič! Ona je moje največje in edino veselje v tej gozdnej samoti!“

Srna je bila tako upehana, da je padla pred dekle. Že jo je hotel pes pograbit, kar se vrže dekle čez srno. Pes bi bil zdaj morda pograbil

dekle, ali v zadnjem lipu je ropar zažvižgal in zaklical psu, naj miruje.

Zahajajoče popoldansko solnce je čarobno obsevalo lepo sliko. Fra Diavolo je stal in se naslajal na svojo puško; dozdevalo se mu je, da še nikdar v svojem življenju ni videl tako čudovite slike. Ko se je potem približal, ga je dekle pogledalo, rekoč:

„Gospod — ne dovolite psu, da bi napadel mojo srno. Moje edino veselje je!“

„Ne boj se, dekle!“ potolažil jo je lovec, „moj pes ne sme nič storiti tvoji krotki živalici! Toda kdo si in kako prideš v to gorsko samoto, v to borno kočo?“

Dekle mu je začelo pripovedovati, da ji je ime Anica in da je hči lesarja Jožefa, ki podira v gorah les. Oče si je tukaj naredil za silo kočico, kjer prenočuje in ga varuje pred hudim vremenom, a ona je pri njem, da mu kuha in streže. Začela sta se pogovarjati in zdaj je tudi ona njega vprašala, kdo je. Rekel ji je, da mu je ime Anton in da je lovec pri bogatem grofu.

Ko se je Fra Diavolo poslovil, obljubil je Anici, da jo bode večkrat obiskal.

Pomalem se je pri obeh razvila ljubezen. Anica je bila lepemu lovcu srčno udana, a tudi on jo je ljubil. Lahko bi mu bilo narediti jo takoj bogato, ali vsaj premožno, toda ravno v tej gorskeji samoti, v revni okolici in v revnih razmerah se

mu je najbolj dopadla. Vsakokrat pa ji je kaj prinesel in pomanjkanja je bilo v revni koči konec.

Fra Diavolo, ki si je mislil, da so zanj napačili zopet srečni dnevi in da bo lahko mirno živel v gorski samoti, kjer bi ga nihče ne bil zasledoval, si pač ni mislil, da bo ljubezen z Anico — njegova zadnja ljubezen. — — — — —

Dne 1. avgusta 1808 je bil Joahim Murat proglašen kraljem obeh Sicilij.

Zopet si je bil eden izmed najpogumnejših Napoleonovih generalov dal kraljevo krono na glavo. Bolje pa bo rečeno, da je zopet enemu izmed najpogumnejših generalov Napoleon podelil znamenje kraljevske oblasti.

Bolj radodaren ni bil napram onim, ki so mu koristili ali zvesto služili, še nikdo kakor Napoleon. S kraljevskimi kronami je plačeval.

Seveda je pa zmagovalec to prav lahko storil; saj je imel kron dovolj na razpolago, ko je vendar kraljeve prestole prevračal takorekoč skoraj po svoji volji in jih zopet postavljaj, da je nanje posadil one, katere je sam hotel.

Vendar se lahko reče, da je bil Joahim Murat izmed vseh onih mož, ki so po Napoleonu prejeli kraljevo krono, še najvrednejši, najboljši. Oglejmo si v kratkih potezah njegovo življenje.

Rojen je bil 25. marca 1771 kot sin navadnega krčmarja, ki je sina prvotno določil za

duhoyski stan; pridno je mladi Murat obiskoval šole. Pa je na Francoskem postal punt in Murat je vstopil v vojsko; služil je v oddelku, ki je še bil udan kralju Ljudviku XVI. Bil je tako pogumen, da je kmalu postal poveljnik jahajočega lovskega polka.

Ko je uvidel, da ne more kralju na noben način več koristiti, služil je dalje v puntarski vojski. Tukaj se je pozneje seznanil z Bonapartom, katerega je leta 1795 spremljal v Italijo; dobil je nalogo, da prinese pariški vladi, takozvanemu direktoriju enaindvajset uplenjenih zastav. Direktorij ga je imenoval generalom. Na čelu svojih jezdecev se je povsod odlikoval in je Napoleona spremljal v Afriko. Tukaj se je enako vedno odlikoval in s pogumom in spretnostjo izvršil vsako nalogo, ki mu jo je dal Napoleon. Zadnji ni poznal meje hvaležnosti do svojega generala; podelil mu je najvišja častna mesta in ga je poročil s svojo najmlajšo sestro Karolino.

Skozi celo Napoleonovo dobo je Muratovo ime tesno zvezano z zgodovino takratnih burnih časov.

Tudi Fra Diavolo, junak naše knjige je prišel z njim v zvezo, zato smo Murata mimogrede omenili.

Fra Diavolo je bil pravzaprav žrtev političnih takratnih razmer. Kdo ve, kaj bi bil postal, ako bi bil Ferdinand še dalje ostal vladar; po

lestvi vojaških časti bi bil morda stopal naprej in v bojih s sovražniki domovine bi bil zadostil svoji divji in nemirni naravi. Ker je ljubil silo in moč, ju hotel tudi izvrševati, postal bi bil pod ugodnimi razmerami mogoče slaven vojščak, imeniten vojskovodja.

Kot ropar je imel Fra Diavolo pod slabo Ferdinandovo vlado zlate čase; slabotni, breznačajni, slabo plačani vojaki so bili podkupljivi in Fra Diavolo je imel z njimi lahko delo.

Pa so prišli koreniti Francozi, izurjeni in v svoji stroki dobro izučeni vojščaki in s temi ni bilo delo lahko. Murat je s krepko roko prijel vladne vajeti; hotel je narediti po deželi red in mir ali vsaj znosne razmere. S posebno strogostjo, lahko bi rekli neusmiljenostjo je nastopal proti roparjem. Hotel je imeti varne ceste in pota.

O varnih cestah v Italiji tega ni bilo ne prej in ne poznej in še dandanašnji, ko se je svet dvignil na visoko stopinjo kulture in omike, se o varnosti cest in potov v pravem pomenu besede ponekod v Italiji ne more govoriti. Še dandanašnji ni povsod varno s polno mošnjo hoditi ponoči po samotnih krajih; še dandanašnji stopi izza kakšnega grma razcapana postava, vzdigne klobuk in prijazno pozdravi, ter se ponudi, da nam hoče odvzeti breme pretežke mošnje.

Za časa Murata je bilo roparsko življenje po Kalabriji bujno razvito. Več roparskih čet je

vznemirjalo premožno prebivalstvo; med četami je bila najglasovitejša Fra Diavolova. Proti njej se je torej nova vlada najprej obrnila. Začel se je lov, kakor na divjačino. Povsod so lazili vohuni okrog, razpisovale so se lepe nagrade za tiste, ki bi bili tega ali onega roparja ulovili ali pobili, najlepša nagrada pa je bila razpisana na Fra Diavolovo glavo.

Za prvi čas se je nova vlada zastonj trudila, ves napor je bil zaman — Fra Diavola ni hotel nihče izdati, njega ni mogel nihče ne živega in ne mrtvega dobiti v pest. Fra Diavolo je imel po Kalabriji preveč prijateljev, da bi bil mogel prelahko priti Francozom v nastavljene zanjke. Povsod je imel zavetišča in skrivališča, povsod skrita pota. Seveda njegovih tovarišev so mnogo polovili in jih pomorili, a njega ni bilo dobiti.

V prvih mesecih so imeli krvniki mnogo opraviti. Ljudstvo se sploh ni moglo sprijazniti z novimi gospodarji, bilo je uporno in da se mu je dal zgled, moral je marsikateri odličnejši kolvodja pod meč ali pa na vrv.

Pri celi zadevi pa je bilo čudno, da so bili Francozi, da je bila nova vlada o vsem poučena. Moral je biti nekje pretkan vohun, ki je vladnim možem vse izdal, kar se je govorilo ali sklepalo med patriotičnimi možmi. Mnogo članov izmed najboljših rodbin je bilo zaprtih. Domoljubni možje

bi bili bogve kaj žrtvovali, ako bi bili mogli izdajalcu priti na sled.

Posebno se je v ta namen trudil Emilij Karnova, ki je bil pod burbonsko vlado župan v glavnem mestu gorate Kalabrije.

Nekoč se pri njem oglasi tujec, ki se je izdajal za slikarja in se je bil dan prej nastanil v neki gostilni v mestu. Zval se je Rolo.

Ko je vstopil pri Karnovu in si je ta prišleca pogledal, naredil je nanj čuden utis. Postava bi bila sicer krepka, a pačila jo je velikanska grba na hrbtu; povrh pa je tudi stal na zelo slabih nogah. Obraz je bil izrazit in je imel neke posebne poteze, ki so kazale pogum in izobraženost. Karnovu se je zdel obraz znan, a ni se vedel spomniti, kje bi ga bil že videl.

Prišlec se je priklonil, kolikor mu je grba dovolila, rekoč:

„Hvala, da ste me sprejeli, gospod! Slikar sem z imenom Rolo in rad bi, ako bi mi dali kakšnega dela; toda ne iščem toliko zaslužka, kolikor priložnosti, da bi se lahko mudil v vaši hiši in opazoval ljudi, ki prihajajo in odhajajo skozi vaše gostoljubne duri. Imam neko posebno srečo pri spoznavanju ljudi. Morda pa zasačim izdajalca!“

Karnova je še vedno gledal tujca, kakor bi premišljeval, ali ga pozna ali ne. Nakrat pa se tujec vzravna, potegne grbo izpod suknje in se nasmeji.

„Fra Diavolo!“ začudi se Karnova.

„Da, da! Fra Diavolo sem! A moram se skrivati in če mi dovolite par dni bivati v vaši hiši, me naj vrag vzame, ako ne zasačim izdajalca!“

„Imenitno ste se našemili! Niti lastni brat bi vas ne bil spoznal!“

„Seveda, seveda!“ nasmeji se ropar, „verjamem, da bi me lastni brat ne spoznal, ker — ga nimam!“

Fra Diavolo je dobil v hiši prostorno in lepo sobo in družini se je reklo, da bo slikar slikal domačega gospodarja in bo torej več dni sostanovalec. Družina je bila prepričana, da je to res.

S Karnovom sta se zdaj razgovarjala o razmerah, ki vladajo po domovini, a Fra Diavola je najbolj zanimalo, kdo zahaja k tajnim sejам in koga rabi Karnova za svojega tajnega pota.

„Izdajalec mora biti med vašimi domoljubi!“ trdil je Fra Diavolo, „ali vsaj med vašimi zapornimi osebami, ker bi sicer poveljnik našega mesta ne mogel vsega tako naglo izvedeti. Izdajalec si drugega ne zasluži, kakor smrt.“

„Z lastno roko ga zabodem!“ jezil se je Karnova.

„Še eno vprašanje, gospod Karnova,“ rekel je Fra Diavolo, „ali imate kakšen sum do katere osebe?“

„To je ravno, ker izmed vseh rodoljubov, ki se z menoj shajajo, ne morem niti enega sumničiti, da bi mogel izvrševati Judeževo delo.“

Fra Diavolo je kimal z glavo in premišljeval. Nato je ystal, rekoč:

„Bomo torej videli, kaj dosežemo. Dovolite mi, da bom smel dobro opazovati.“

Podal se je v svojo sobo, kamor si je bil dal prinesiti velik koyček. Družina je mislila, da ima v njem barve in drugo slikarsko pripravo; v resnici pa je imel v njem različne brade in obleke, da je lahko na različen način izpreminjal svojo postavo in varal ljudi.

Še istega dne popoldne potrka gospodar na duri njegove sobe.

„Jutri ponoči imamo zopet tajno sejo in vi se je lahko udeležite. Rayno imam vabila napisana in takoj jih razpošljem.“

„Vi razpošiljate pismena vabila? Ali ne veste, da je to nevarno? Po pošti jih sploh bržčas ne razpošiljate, ker tam gotovo niste varni, da vam jih vladni uradniki ne odprejo.“

„Vem in tudi tega ne storim!“ reče Karnova. „Jaz dam vabila osebno dostaviti in sicer imam zanesljivo služkinjo v osebi Rafaela, ki je kuharica in služkinja obenem. Ona je edina ženska v moji hiši, meni popolnoma udana in zvesta, kakor bi bolj ne mogla biti.“

Fra Diavolo ne reče nič in gleda v tla. Potem naglo vpraša:

„Kdaj pa bode Rafaela dostavila pisma?“

„Danes zvečer, ko se bo začel delati mrak.“

Fra Diavolo ni dalje vprašal. Obljubil je, da pride k tajni seji, gospodar pa je odšel.

Komaj so se za Karnovom zaprle duri, že je hitel Fra Diavola h kovčeku, da si poišče primerne oprave. Poiskal si je obleko, kakršno nosijo ribiči. Ko se je delal mrak, oblekel je opravo in se tiho splazil iz hiše. Nihče bi ga ne bil spoznal. Nasproti hiše je začel hoditi semintja in je pazil, kdaj bo Rafaela šla po opravkih. Čez pol ure se odpro duri in služkinja se pazljivo ozre; ribič se ji ne zdi pogleda vreden in brž pohiti naprej. Fra Diavolo ji sledi. V vsaki hiši se je pomudila le par minut, potem je šla naprej, a ribič ji je vedno neopazovan sledil.

Že je bila Rafaela obhodila skoraj celo mesto in Fra Diavolo je pazil, ako bi morda ne hodil za njo kak francoski vohun, ali ji iz katere izmed hiš, koje je obiskala, ne sledi kakšen domačin. Nikogar ni opazil.

Nakrat zapazi, kako jo služkinja zavije v ozko ulico. Naglo je Fra Diavolo za njo. Dekle hiti naprej in naprej, dokler ne pride do mestnega obzidja. Tamkaj je stalo samotno drevo in pri njem počaka. Fra Diavolo se skrije za polpodrto hišo, kakršnih je bilo na tej strani mesta več, vrže se na tla in pazno opazuje.

Kmalu se približa drevesu mož, ki je bil zavit v dolg plašč. Medtem se je bila tema naredila in Fra Diavolo ni mogel spoznati njego-

vega obraza. Njegovo tanko uho je slišalo vsako besedo, ki sta govorila.

„Ali je kaj novega?“ vprašal je v plašč zaviti mož.

„Jutri ponoči bo zopet zborovanje.“

„Kje?“

„V kleti sosedove hiše, ki je najboljši prijatelj Karnove.“

„Ob kateri uri?“

„O polnoči!“

„Koliko je povabljenih?“

„Razdelila sem štirideset vabil!“

„Komu?“

Služkinja je naštela vsa imena, mož pa je segel v žep po papir in si je vse napisal. Med seganjem v žep se mu je plašč razgrnil in Fra Diavolo je spoznal z zlatom obšito francosko opravo, kakršno so nosili višji častniki.

„Za vraga!“ zamrmral je poslušalec, „sam mestni poveljnik je!“

„Toda prosim vas, gospod, mojega gospodarja morate pustiti pri miru!“ prosila je služkinja.

„Ne boj se zanj! Ako zasačim celo gnezdo, bom skrbel, da bo lahko pobegnil. Ti pa potem dobiš zasluženno plačilo. Je že na potu. Kinč, ki ga dobiš, je vreden najmanj 30.000 lir. Naša vlada dobro plačuje svoje ljudi; a bodi še naprej nam zvesta.“ —

Fra Diavolo je slišal dovolj. Tiho se je splazil na cesto in z največjo naglico je hitel h Karnovu. Neopazovan je prišel v svojo sobo, kjer se je zopet oblekel kot slikar in si napravil grbo na hrbet. Takoj se je podal h gospodarju, ki ga je z veseljem sprejel.

„Gospod — izdajalca že imam!“

„Tako naglo ste ga našli?“ začudil se je Karnova, „ali pa ste tudi zagotovljeni, da se ne motite?“

„Nikakor ne! Samo osebno odpovejte vsem onim, katere ste za jutri povabili k tajni seji: vlada bi vas vse ujela, ker ve za vsa imena in tudi ve za kraj, kjer bi se vršil shod. Ako pa hočete izvedeti za ime izdajalca, spoznali ga bodete jutri. Dovolili mi bodete, da bom smel par besed govoriti z Rafaelo; vi se pa skrijte za ta-le zastor pri oknu.“

Karnova je bil zadovoljen.

Drugi dan popoldne vstopi Fra Diavolo v gospodarjevo sobo. Bil je ovit v velik plašč in ni se videlo, kako je oblečen. Karnova se je skrtil za zastor, Fra Diavolo pa je dal poklicati Rafaelo po slugi. Prišla je in Fra Diavolo jo je prijazno pozdravil in ji podal roko.

„Ravno prav sem prišel! Gospodar je pred kratkim časom odšel in zdaj lahko izvršim nalogo, ki mi jo je dal mestni poveljnik.“

Pri teh besedah je Fra Diavolo razgrnil plašč in pod njim je Rafaela zapazila opravo višjega francoskega častnika.

„Ali še veste, kaj vam je rekel sinoči mestni poveljnik radi kinča?“

„Da, rekel je, da ga kmalu dobim, ker je že na potu!“

„Dobro! Torej tudi veste, da francoska vlada dobro plačuje svoje vohune in da niste zastonj izdajali tajnosti zarotnikov in njih tajne namene!“

„Vem! Saj mi je mestni poveljnik sam rekel, da dobim kinč, ki bo najmanj 30.000 lir (kron) vreden! Tako visokega darila nikdar nisem pričakovala.“

„Vidite — in kinč je dospel danes z jutranjo pošto. Poveljnik me pošilja sem, da vam ga izročim. Tukaj-le je!“

Izza plašča je potegnil podolgasto, lepo z usnjem prevlečeno in krasno okovano ter okrašeno škatljico, kakršne rabijo zlatarji za opremo pri prodaji dragocenih zlatnin in biserov. Rafaeli so se zasvetile oči; naglo je pogledala proti durim, ali bi ne bil vstopil kakšen opazovalec, katerega bi znala v svojem prevelikem veselju preslišati.

„Rafaela, nikogar ni! Ali hočete videti, kako se škatljica odpre? Pritisne se s palcem tukaj-le sem!“

Fra Diavolo je podržal škatljo od sebe, pritisnil na gumb, ki je bil skrit pod usnjem in pokrov se je sam od sebe dvignil.

Rafaela je zakričala. V škatlji, prevlečeni z dragocenim blagom, ni bil kinč, ampak ostro bodalo, čez katerega je bila položena vrv. Na pokrovu pa je bilo zapisano, da je prestrašena ženska lahko razločno čitala: „Smrt vsem izdajalcem!“

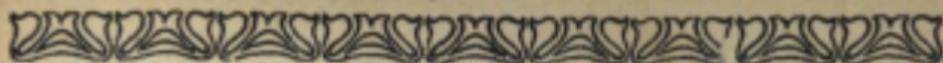
Rafaela je hotela škatljo izbiti Fra Diavolu iz rok, toda ta jo je zgrabil za spodnji lakot in ji rekel:

„Kača — Fra Diavolo te je spoznal in te opazoval, kako si brizgala svoj izdajski strup. Preskrbel bom, da se to ne bo več zgodilo!“

Rafaela je iz strahu padla na kolena. Toda zastor pri oknu se je razgrnil in preden je mogel Fra Diavolo izvršiti svoj naklep po izreku: „Smrt vsem izdajalcem!“ je že stal Karnova pred svojo služkinjo in ji porinil bodalo v prsi. Brez glasu je padla nazaj in takoj izdihnila.

„Gospod — svojo nalogo sem izvršil, dovolite torej, da smem zapustiti vašo gostoljubno hišo!“ rekel je Fra Diavolo in podal Karnovu roko.

Ta ga ni hotel pustiti, rekoč, da mu je toliko hvale dolžan in da je takorekoč njegov in rešitelj vseh onih, ki so se hoteli to noč udeležiti tajne seje. Pa Fra Diavolo mu je naposled obljubil, da ga hoče večkrat obiskati, ostati pa ni hotel, rekoč, da so mu tla tukaj prevročna.

IX.

V smrt.

Fra Diavolo je šel za nekaj časa zopet v svoje ljubljene gore, kjer se je čutil najbolj varnega in kjer se je lahko brez skrbi udal počitku.

Kmalu pa je imel priložnost, zopet potrkat pri Karnovu in ga prositi za neko posebno uslugo.

„Zadnjič, ko sva se razšla,“ rekel je Karnovu, ko je stopil pred njega, „ste rekli, da mi boste vedno hvaležni. Danes sem prišel, da vas prosim za neko posebno prijaznost. Da kratko povem — v gorah imam ljubljenko, s katero se mislim poročiti. Volja me je zapustiti nemirno roparsko življenje in si onkraj velikega morja poiskati nove domovine. Moja izvoljenka je dozdej živila v revnih razmerah in je stregla očetu visoko gori v planinah. Pred nekaj dnevi ji je oče umrl in popolnoma je osamela. Mislil sem si, ako bi jo vi ne hoteli za nekaj časa vzeti pod streho, dokler si jaz svojih reči ne uredim.“

Karnova je z veseljem ustregel Fra Diavolovi želji in v par dneh je že bila Anica v njegovi hiši. — — — — —

Fra Diavolo pač ni vedel, da si je s svojo prošnjo za sprejem ljubljene izvoljenke v Karnovo hišo skopal sam svoj grob. Karnova je imel sina Jakoba, ki je bil državni uradnik. Ko so vzeli Francozi vse vajeti v roke, odslovili so tudi mnogo uradnikov in tudi Jakob Karnova je dobil odslovno pismo. Iz Neapolja se je torej podal domu.

Domu prišedšemu je oče Karnova Anico predstavil kot nevesto svojega dobrega prijatelja Rola; da je Rolo pravzaprav Fra Diavolo, je oče modro zamolčal.

Fra Diavolo je mnogokrat obiskal svojo izvoljenko. A ne samo njemu se je dopadla, ampak tudi mlademu Karnovu. Ta je bil približno trideset let star, lep in prijazen mož, ki je s svojim pri-ljudnim obnašanjem kmalu naredil utis na neizkušeno Anico. Ko se ji je začel pa še celo laskati in ji je očitno povedal, kako se mu dopade in ji je naposled ponudil, da jo hoče vzeti za ženo, ako zapusti svojega ljubimca, jo je kmalu imel na svoji strani. Znal ji je slikati ugodno in prijetno življenje v mestu s tako živimi barvami, da je sklenila dati Fra Diavolu slovo. Kako bi bila to storila, sama ni vedela. Posvetovala se je s Karnovom in v teku govornice mu je povedala, kdo je pravzaprav njen ljubimec.

Mladi Karnova se je prestrašil — s Fra Diavolom si ni upal tekmovati, a Anice tudi ni maral pustiti. Premišljeval je zdaj to, zdaj ono — in na-

posled si je namislil pravo sredstvo. Kako name-
rava Fra Diavola odstraniti, Anici ni povedal. Samo
to ji je rekel, kadar jo pride prvi ljubimec zopet
obiskat, naj mu dobro postreže z jedjo in sosebno
z vinom, v katerega bo prilil neke neškodljive,
toda močno opojne tekočine.

Fra Diavolo je brezskrbno sedel pri svoji do-
zdevno zvesti izvoljenki in ker je bil zelo utrujen,
mu je jed dobro dišala in tudi vina je spil obilno
mero. Niti čutil ni, kako postaja pomalem vinjen;
nekako omamljen se je naslonil na naslonjač in
je zatisnil oči.

Pa se odpro duri in v sobo stopi mestni
poveljnik sam s potegnjeno sabljo in cela vrsta
izbranih najmočnejših vojakov. Fra Diavolo se
niti prav zavedal ni, kaj se z njim godi in ko je
vendar spoznal nevarnost, je bil že zvezan, da se
niti ganiti ni mogel.

Odvedli so ga v ječo, katere prej ni zapustil
kakor na zadnjem svojem potu, na potu na oni svet.

Dolgo, dolgo so se vršile preiskave in vse se
je potegnilo na dan, kar se je moglo izvedeti o
njem. Ropar je čutil, kakšen bo konečni izid;
mirno je priznal vse in samo to je obžaloval —
kakor je zabrusil sodnikom v obraz — da nena-
sitnim Francozom ni mogel še bolj škodovati.

Meglenega jesenskega dne leta 1811. so ga
v Neapolju obesili; umrl je mirno in smehljaje.

Vsebina.

	Stran
Predgovor	3
I. Brat Angelik	5
II. Fra Diavolo	15
III. Prvi rop	26
IV. Roparski glavar	35
V. Šiba bogatim	43
VI. Za domovino	56
VII. V veliki nevarnosti	70
VIII. Zadnja ljubezen	79
XI. V smrt	97

